

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 11 września 2012 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywy 85/337/EWG, 92/43/EWG, 2000/60/WE i 2001/42/WE —
Wspólnotowe działanie w dziedzinie polityki wodnej — Przekierowanie biegu rzeki — Pojęcie
„terminu” dla ustanowienia planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy

W sprawie C-43/10

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, złożony przez Symvoulío tis Epikrateias (Grecja) postanowieniem z dnia
9 października 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 25 stycznia 2010 r., w postępowaniu:

Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias,

Dimos Agriniou,

Dimos Oiniádon,

Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias,

Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou,

Aitoliki Etaireia Prostatias Topiou kai Perivallontos,

Elliniki Ornithologiki Etaireia,

Elliniki Etaireia gia tin prostatia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias,

Dimos Mesologiou,

Dimos Aitolikou

Dimos Inachou,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias,

Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas

przeciwko

Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon,

Ypourgos Esoterikon, Dimosias Dioikisis kai Apokentrosis,

* Język postępowania: grecki.

Ypourgos Oikonomias kai Oikonomikon,

Ypourgos Anaptyxis,

Ypourgos Agrotikis Anaptyxis kai Trofimon,

Ypourgos Politismou,

przy udziale:

Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon,

Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias,

Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI),

Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas,

Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisis,

Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas,

Techniko Epimelitirio Elladas / Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.C. Bonichot i U. Lohmus, prezesi izb, A. Rosas, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen (sprawozdawca), T. von Danwitz, A. Arabadjiev i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 maja 2011 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias, Dimos Agriniou, Dimos Oiniádon, Emporiko kai Viomichaniko Epimelitirio Aitoloakarnanias, Enosi Agrotikon Synetairismon Agriniou, Aitoliki Etaireia Prostatias Topiou kai Perivallontos, Elliniki Ornithologiki Etaireia, Elliniki Etaireia gia tin prostatia tou Perivallontos kai tis Politistikis Klironomias, Dimos Mesologiou, Dimos Aitolikou, Dimos Inachou, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton Nomou Aitoloakarnanias, Pagkosmio Tameio gia ti Fysi WWF Ellas przez C. Rokofyllosa, G. Christoforidisa, V. Dorovinisa, N. Alevizatos, M. Asimakopoulou, E. Kiousopoulou oraz N. Chatzisa, dikigoroj,
- w imieniu Nomarchiaki Aftodioikisi Trikalon przez A. Tigkas, dikigoros,
- w imieniu Nomarchiaki Aftodioikisi Magnisias przez X. Kontiadisa, dikigoros,

- w imieniu Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI) przez C. Synodinosa oraz F.A. Mouratian, dikigoroi,
- w imieniu Nomarchiaki Aftodioikisi Karditsas przez A. Kormalisa, dikigoras,
- w imieniu Nomarchiaki Aftodioikisi Larisas, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Trikalon, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Larisis, Topiki Enosi Dimon kai Koinotiton tou Nomou Karditsas, Techniko Epimelitirio Elladas – Perifereiako Tmima Kentrikis kai Dytikis Thessalias przez S. Flogaitisa, A. Sinisa oraz G. Sioiuti, dikigoroi,
- w imieniu rządu greckiego przez G. Karipsiadisa, C. Mitkidisa oraz K. Kardakastanisa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu norweskiego przez K. Moe Winther oraz I. Thue, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Recchię, S. Petrową, I. Chatzigiannisa i P. Olivera, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 września 2011 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. L 327, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2006, L 113, s. 26), dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (Dz.U. L 175, s. 40), zmienionej dyrektywą 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz.U. L 156, s. 17) (zwanej dalej „dyrektywą 85/337”), dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.U. L 197, s. 30) i dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206, s. 7).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach skargi o stwierdzenie nieważności wniesionej przez Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias (władze departamentu Etolia i Akarnania) oraz przez inne osoby prawne przeciwko Ypourgos Perivallontos, Chorotaxias kai Dimosion ergon (ministrowi środowiska, ładu przestrzennego i robót publicznych) oraz przeciwko innym ministrom, której przedmiotem były akty dotyczące projektu częściowego przekierowania górnego biegu rzeki Acheloos (Grecja Zachodnia) do rzeki Pinios w Tesalii.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 2000/60

3 Motywy 19, 20, 25 i 32 dyrektywy 2000/60 brzmią, jak następuje:

„(19) Niniejsza dyrektywa ma na celu utrzymanie i poprawę środowiska wodnego we Wspólnocie. Cel ten jest szczególnie związany z jakością danych wód. Kontrola ich ilości jest elementem pomocniczym w stosunku do zapewnienia dobrej jakości wód, dlatego powinny być również ustanowione pomiary ilości wód, służące zapewnieniu ich dobrej jakości.

(20) Stan ilościowy danej części wód podziemnych może mieć wpływ na jakość ekologiczną wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych związanych z tą częścią wód podziemnych.

[...]

(25) Powinny zostać ustalone wspólne definicje stanu wód w aspekcie jakości oraz, tam gdzie odnosi się to do celów środowiskowych, ilości. Powinny zostać określone cele środowiskowe dla zapewnienia osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych w całej Wspólnocie oraz dla zapobieżenia pogorszeniu się stanu wód na poziomie wspólnotowym.

[...]

(32) W pewnych warunkach specyficznych mogą zaistnieć powody dla wyłączenia z wymogu zapobiegania dalszemu pogarszaniu się lub osiągnięcia dobrego stanu, jeżeli niepowodzenie jest rezultatem zaistniałych nieprzewidzianych lub wyjątkowych okoliczności, szczególnie na skutek powodzi lub susz lub też, z powodu nadrzędnego interesu publicznego, na skutek nowych zmian charakterystyki fizycznej części wód powierzchniowych lub ograniczeń poziomu części wód podziemnych, przy założeniu, że podjęte zostały wszelkie możliwe działania dla ograniczenia negatywnych oddziaływań na stan części wód”.

4 Artykuł 2 tej dyrektywy zawiera następujące definicje:

„[...]

10) »Część wód powierzchniowych« oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

[...]

13) »Dorzecze« oznacza obszar lądu, z którego wszystkie spływy powierzchniowe odprowadzane są przez system strumieni, rzek i, gdzie stosowne, jezior, do morza poprzez pojedyncze ujście cieku, estuarium lub deltę.

14) »Zlewnia« oznacza obszar lądu, z którego wszystkie spływy powierzchniowe odprowadzane są poprzez system strumieni, rzek i, gdzie stosowne, jezior, do określonego punktu w biegu cieku (zwykle do jeziora lub zbiegu rzek).

- 15) »Obszar dorzecza« oznacza obszar lądu i morza składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz ze związanymi z nimi wodami podziemnymi i wodami przybrzeżnymi, określony na mocy art. 3 ust. 1 jako jednostka główna dla gospodarowania wodami w dorzeczu.

[...]

- 17) »Stan wód powierzchniowych« jest ogólnym wyrażeniem stanu części wód powierzchniowych, określonym przez gorszy ze stanów ekologiczny lub chemiczny.
- 18) »Dobry stan wód powierzchniowych« oznacza stan osiągnięty przez część wód powierzchniowych, jeżeli zarówno ich stan ekologiczny, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej »dobry«.
- 19) »Stan wód podziemnych« jest ogólnym wyrażeniem stanu części wód podziemnych, określonym przez gorszy ze stanów ilościowy lub chemiczny.
- 20) »Dobry stan wód podziemnych« oznacza stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej »dobry«.
- 21) »Stan ekologiczny« jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wodnego związanego z wodami powierzchniowymi, ustalonym zgodnie z załącznikiem V.
- 22) »Dobry stan ekologiczny« oznacza stan części wód powierzchniowych, sklasyfikowany zgodnie z załącznikiem V.

[...]

- 24) »Dobry stan chemiczny wód powierzchniowych« oznacza stan chemiczny wymagany do spełnienia celów środowiskowych dla wód powierzchniowych ustalonych w art. 4 ust. 1 lit. a), to jest stan chemiczny osiągnięty przez część wód powierzchniowych, w którym stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają środowiskowych norm jakości ustalonych w załączniku IX i na mocy art. 16 ust. 7 oraz innym stosownym prawodawstwie wspólnotowym ustanawiającym środowiskowe normy jakości na poziomie wspólnotowym.
- 25) »Dobry stan chemiczny wód podziemnych« oznacza stan chemiczny części wód podziemnych, który spełnia wszystkie warunki wymienione w tabeli 2.3.2 załącznika V.
- 26) »Stan ilościowy« jest wyrażeniem stopnia, do jakiego część wód podziemnych jest narażona na bezpośrednie i pośrednie pobory wody.

[...]

- 28) »Dobry stan ilościowy« oznacza stan określony w tabeli 2.1.2 załącznika V.

[...]”.

5 Artykuł 3 ust. 1 i 4 tej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie określą pojedyncze dorzecza leżące na obszarze ich terytorium kraju oraz, do celów niniejszej dyrektywy, przydzielą je do określonych obszarów dorzeczy. Małe dorzecza mogą być łączone z większymi dorzeczymi lub z sąsiednimi małymi dorzeczymi w celu utworzenia pojedynczych

obszarów dorzeczy, gdzie jest to stosowne. W przypadkach, gdy wody podziemne nie pokrywają się w pełni z określonym dorzeczem, zostaną one zidentyfikowane i przydzielone do najbliższego lub najwłaściwszego obszaru lub obszarów dorzeczy. Wody przybrzeżne zostaną zidentyfikowane i przydzielone do najbliższego lub najwłaściwszego obszaru lub obszarów dorzeczy.

[...]

4. Państwa członkowskie zapewniają, że wymagania niniejszej dyrektywy ukierunkowane na osiągnięcie celów środowiskowych, ustalonych na mocy art. 4, w szczególności wszystkie programy działań, są koordynowane w całym obszarze dorzecza. [...]”.

6 Artykuł 4 dyrektywy 2000/60 brzmi następująco:

„1. Czyniąc operacyjnymi programy działań określone w planach gospodarowania wodami w dorzeczu:

a) dla wód powierzchniowych

- (i) państwa członkowskie wdrażają konieczne środki, aby zapobiec pogorszeniu się stanu wszystkich części wód powierzchniowych, z zastrzeżeniem stosowania ust. 6 i 7 i bez naruszenia ust. 8;
- (ii) państwa członkowskie chronią, poprawiają i przywracają wszystkie części wód powierzchniowych, z zastrzeżeniem stosowania ppkt (iii) dla sztucznych i silnie zmienionych części wód, mając na celu osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych najpóźniej w ciągu piętnastu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy, zgodnie z przepisami ustanowionymi w załączniku V, z zastrzeżeniem stosowania przedłużeń czasowych ustalonych zgodnie z ust. 4 i stosowania ust. 5, 6 i 7 oraz bez uszczerbku dla ust. 8;

[...]

b) dla wód podziemnych

- (i) państwa członkowskie wdrażają działania konieczne, aby zapobiec lub ograniczyć dopływ zanieczyszczeń do wód podziemnych i zapobiec pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych, z zastrzeżeniem stosowania ust. 6 i 7 i bez uszczerbku dla ust. 8 niniejszego artykułu oraz z zastrzeżeniem stosowania art. 11 ust. 3 lit. j);
- (ii) państwa członkowskie chronią, poprawiają i przywracają wszystkie części wód podziemnych, zapewniają równowagę między poborami a zasilaniem wód podziemnych, w celu osiągnięcia dobrego stanu wód podziemnych najpóźniej w ciągu piętnastu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy, zgodnie z przepisami ustanowionymi w załączniku V, z zastrzeżeniem stosowania przedłużeń czasowych ustalonych zgodnie z ust. 4 i stosowania ust. 5, 6 i 7 bez uszczerbku dla ust. 8 niniejszego artykułu oraz z zastrzeżeniem stosowania art. 11 ust. 3 lit. j);

[...]

[...]

4. Terminy ustalone na mocy ust. 1 mogą być przedłużone dla stopniowego osiągnięcia celów dla części wód, pod warunkiem że nie zachodzi dalsze pogarszanie się stanu zmienionej części wód, gdy wszystkie z następujących warunków są spełnione:

- a) państwa członkowskie ustalają, że wszystkie niezbędne poprawy stanu części wód nie mogą być w sposób racjonalny osiągnięte w okresie czasu wymienionym w tym ustępie ze względu na przynajmniej jedną z następujących przyczyn:
 - (i) ze względu na możliwości techniczne skala wymaganych popraw może być osiągnięta tylko w etapach przekraczających określony czas;
 - (ii) zakończenie poprawy w tej skali czasowej byłoby nieproporcjonalnie kosztowne;
 - (iii) naturalne warunki nie pozwalają na zgodne z czasem poprawienie się stanu części wód;
- b) przedłużenie terminu oraz jego przyczyny są szczegółowo określone i wyjaśnione w planie gospodarowania wodami w dorzeczu wymaganym na mocy art. 13;
- c) przedłużenie powinno być ograniczone do maksimum dwóch dalszych uaktualnień planu gospodarowania wodami w dorzeczu, z wyjątkiem przypadków, gdy warunki naturalne uniemożliwiają osiągnięcie celów w tym okresie;
- d) podsumowanie środków wymaganych na mocy art. 11, które są przewidywane jako konieczne do spowodowania, żeby część wód przywracana była stopniowo do wymaganego stanu w przedłużonym terminie, przyczyny dla każdego znacznego opóźnienia w czynieniu tych działań operacyjnymi, oraz oczekiwany harmonogram ich wdrożenia jest wymieniony w planie gospodarowania wodami w dorzeczu. Przegląd wdrożenia tych środków i podsumowanie każdego dodatkowego jest włączane w uaktualnienia planu gospodarowania wodami w dorzeczu.

5. Państwa członkowskie mogą zmierzać do osiągnięcia mniej restrykcyjnych celów środowiskowych niż te wymagane na mocy ust. 1, dla określonych części wód, w przypadku gdy [są one] tak zmienion[e] przez działalność człowieka, jak ustalono zgodnie z art. 5 ust. 1, lub [ich] warunki naturalne są takie, że osiągnięcie tych celów byłoby niemożliwe lub nieproporcjonalnie kosztowne, a wszystkie z następujących warunków są spełnione:

- a) potrzeby ekologiczne lub społeczno-ekonomiczne zaspakajane przez taką działalność człowieka nie mogą być osiągnięte za pomocą innych środków, które są znacznie korzystniejszą opcją środowiskową, niepowodującą nieproporcjonalnych kosztów;
- b) państwa członkowskie zapewniają, że:
 - dla wód powierzchniowych jest osiągnięty najlepszy możliwy stan ekologiczny i chemiczny przy wpływach, których nie można było racjonalnie uniknąć na skutek charakteru działalności człowieka czy zanieczyszczenia,
 - dla wód podziemnych, zachodzą możliwie najmniejsze zmiany dobrego stanu wód podziemnych, przy wpływach, których nie można było racjonalnie uniknąć na skutek charakteru działalności człowieka czy zanieczyszczenia;
- c) nie zachodzi dalsze pogorszenie stanu części wód;
- d) ustalenie mniej rygorystycznych celów środowiskowych i powody ich ustalenia są szczegółowo wymienione w planie gospodarowania wodami w dorzeczu wymaganym na mocy art. 13, a cele te poddawane są kontroli co sześć lat.

6. Czasowe pogorszenie się stanu części wód nie jest naruszeniem wymogów niniejszej dyrektywy, jeśli jest ono wynikiem okoliczności charakteru naturalnego czy sił wyższych, które są wyjątkowe lub nie mogły być w sposób racjonalny przewidziane, w szczególności ekstremalnych powodzi i przedłużających się susz, czy wynikiem okoliczności na skutek awarii, które nie mogły być w sposób racjonalny przewidziane, jeśli spełnione są wszystkie następujące warunki:

- a) podjęte zostały wszystkie praktyczne kroki, aby zapobiec dalszemu pogarszaniu się stanu oraz aby nie przeszkadzać osiągnięciu celów niniejszej dyrektywy w innych częściach wód, których takie okoliczności nie dotyczą;
- b) warunki, w których takie okoliczności wyjątkowe lub niedające się racjonalnie przewidzieć mogą być ogłoszone, włączając przyjęcie właściwych wskaźników, zawarte są w planie gospodarowania wodami w dorzeczu;
- c) działania, jakie powinny być podjęte w takich wyjątkowych okolicznościach, są włączone w program działań i nie zagrażają odzyskaniu jakości przez część wód po ustaniu tych okoliczności;
- d) skutki okoliczności wyjątkowych lub takich, które nie mogły być przewidziane, podlegają corocznej ocenie i, z zastrzeżeniem dla przyczyn wymienionych w ust. 4 lit. a), podejmowane są tak szybko jak to możliwe wszystkie praktyczne działania w celu przywrócenia części wód do jej stanu przed zaistnieniem skutków tych okoliczności; oraz
- e) podsumowanie skutków tych okoliczności oraz działań podjętych lub które będą podjęte zgodnie z lit. a) oraz d), zawarte jest w następnym uaktualnieniu planu gospodarowania wodami w dorzeczu.

7. Państwa członkowskie nie naruszają niniejszej dyrektywy, gdy:

- nieosiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych, dobrego stanu ekologicznego lub, gdzie stosowne, dobrego potencjału ekologicznego lub zapobieganie pogarszaniu się stanu części wód powierzchniowych czy podziemnych jest wynikiem nowych zmian w charakterystyce fizycznej części wód powierzchniowych lub zmian poziomu części wód podziemnych, lub
- niezapobieganie pogorszeniu się ze stanu bardzo dobrego do dobrego danej części wód powierzchniowych jest wynikiem nowych zrównoważonych form działalności gospodarczej człowieka

i spełnione są wszystkie następujące warunki:

- a) zostały podjęte wszystkie praktyczne kroki, aby ograniczyć niekorzystny wpływ na stan części wód;
- b) przyczyny tych modyfikacji lub zmian są szczegółowo określone i wyjaśnione w planie gospodarowania wodami w dorzeczu wymaganym na mocy art. 13, a cele podlegają ocenie co sześć lat;
- c) przyczyny tych modyfikacji lub zmian stanowią nadrzędny interes społeczny lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa płynące z osiągnięcia celów wymienionych w ust. 1, są przeważone przez wpływ korzyści wynikających z nowych modyfikacji czy zmian na ludzkie zdrowie, utrzymanie ludzkiego bezpieczeństwa lub zrównoważony rozwój; oraz
- d) korzystne cele, którym służą te modyfikacje lub zmiany części wód, nie mogą, z przyczyn możliwości technicznych czy nieproporcjonalnych kosztów, być osiągnięte innymi środkami, stanowiącymi znacznie korzystniejszą opcję środowiskową.

8. Przy stosowaniu ust. 3, 4, 5, 6 i 7 państwo członkowskie zapewnia, że stosowanie to nie wyklucza lub nie przeszkadza w osiągnięciu celów niniejszej dyrektywy w innych częściach wód w tym samym obszarze dorzecza i jest zgodne z wdrażaniem innego prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego ochrony środowiska.

9. Należy podjąć kroki celem zapewnienia, że stosowanie nowych przepisów, włączając stosowanie ust. 3, 4, 5, 6 i 7, gwarantuje przynajmniej taki sam poziom bezpieczeństwa, jak istniejące prawodawstwo wspólnotowe”.

7 Artykuł 5 ust. 1 dyrektywy 2000/60 przewiduje:

„Każde państwo członkowskie zapewnia, że dla każdego obszaru dorzecza lub części międzynarodowego obszaru dorzecza leżącego na jego terytorium:

- analiza jego charakterystyk,
- przegląd wpływu działalności człowieka na stan wód powierzchniowych i podziemnych, oraz
- analiza ekonomiczna korzystania z wód

są podjęte, zgodnie ze specyfikacjami technicznymi wymienionymi w załącznikach II oraz III, oraz że są wykonane najpóźniej w ciągu czterech lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy”.

8 Artykuł 6 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają utworzenie rejestru lub rejestrów wszystkich obszarów leżących w obszarze dorzecza, które zostały określone jako wymagające szczególnej ochrony w ramach określonego prawodawstwa wspólnotowego w celu ochrony znajdujących się tam wód powierzchniowych i podziemnych oraz dla zachowania siedlisk i gatunków bezpośrednio uzależnionych od wody. Zapewniają one ukończenie takiego rejestru najpóźniej w ciągu czterech lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy”.

9 Zgodnie z art. 9 ust. 1 akapit pierwszy tej samej dyrektywy:

„Państwa członkowskie uwzględniają zasadę zwrotu kosztów usług wodnych, włączając koszty ekologiczne i materiałowe, uwzględniając analizę ekonomiczną wykonaną zgodnie z załącznikiem III oraz w szczególności zgodnie z zasadą »zanieczyszczający płaci«”.

10 Artykuł 11 ust. 7 dyrektywy 2000/60 brzmi następująco:

„Programy środków są ustalone najpóźniej w ciągu dziewięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy, a wszystkie środki są wprowadzone w życie najpóźniej w ciągu dwunastu lat po tej dacie”.

11 Artykuł 13 tej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczu dla każdego obszaru dorzecza leżącego całkowicie na ich terytorium.

[...]

4. Plan gospodarowania wodami w dorzeczu zawiera informacje zawarte w załączniku VII.

5. Plany gospodarowania wodami w dorzeczech mogą być uzupełniane poprzez opracowywanie bardziej szczegółowych programów i planów gospodarowania dla zlewni, sektora, zagadnienia lub typu wód, celem zajęcia się poszczególnymi aspektami gospodarki wodnej. Wdrożenie tych działań nie zwalnia państw członkowskich z wypełniania jakichkolwiek zobowiązań określonych na mocy innych części niniejszej dyrektywy.

6. Plany gospodarowania wodami w dorzeczech są opublikowane najpóźniej w ciągu dziewięciu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy.

7. Plany gospodarowania wodami w dorzeczech są poddane przeglądowi i uaktualnione najpóźniej w ciągu piętnastu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy i następnie co sześć lat”.

12 Artykuł 14 tej dyrektywy brzmi, jak następuje:

„1. Państwa członkowskie zachęcają wszystkie zainteresowane strony do aktywnego udziału we wdrażaniu niniejszej dyrektywy, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu planów gospodarowania wodami w dorzeczech. Państwa członkowskie zapewniają, że dla każdego obszaru dorzecza opublikują i udostępnią do zgłaszania uwag społeczeństwu, w tym użytkownikom:

- a) harmonogram i program prac dla tworzenia planu, w tym oświadczenie o konsultacjach do przeprowadzenia, co najmniej trzy lata przed rozpoczęciem okresu, do którego plan się odnosi;
- b) tymczasowy przegląd istotnych zagadnień [z zakresu] gospodarki wodnej określonych dorzeczu [dotyczących dorzecza], co najmniej dwa lata przed rozpoczęciem okresu, do którego plan się odnosi;
- c) kopie projektu planu gospodarowania wodami w dorzeczu, co najmniej rok przed rozpoczęciem okresu, którego plan dotyczy.

Na wniosek udostępniane są dokumenty źródłowe i informacje wykorzystane do opracowania projektu planu gospodarowania wodami w dorzeczu.

2. Państwa członkowskie przeznaczają co najmniej sześć miesięcy na składanie pisemnych uwag do tych dokumentów w celu zapewnienia aktywnego udziału i konsultacji.

3. Ustępy 1 i 2 są stosowane jednakowo do uaktualnionych planów gospodarowania wodami w dorzeczech”.

13 Artykuł 15 tej samej dyrektywy stanowi:

„1. Państwa członkowskie przekazują kopie planów gospodarowania wodami w dorzeczech i wszystkie kolejne uaktualnienia do Komisji i innych zainteresowanych państw członkowskich w ciągu trzech miesięcy od daty ich opublikowania:

- a) dla obszarów dorzeczy znajdujących się całkowicie na terytorium państwa członkowskiego, wszystkie plany gospodarowania wodami w dorzeczu obejmujące to terytorium krajowe i opublikowane na podstawie art. 13;
- b) dla międzynarodowych obszarów dorzeczy, część planów gospodarowania wodami w dorzeczech obejmującą przynajmniej terytorium danego państwa członkowskiego.

2. Państwa członkowskie przedkładają podsumowujące sprawozdania z:

— analiz wymaganych na mocy art. 5; oraz

— programów monitorowania określonych na mocy art. 8

wykonanych do celów pierwszego planu gospodarowania wodami w dorzeczu w ciągu trzech miesięcy od ich wykonania.

3. Państwa członkowskie w ciągu trzech lat od opublikowania każdego planu gospodarowania wodami w dorzeczu lub jego uaktualnienia na mocy art. 13 przedkładają sprawozdanie tymczasowe opisujące postęp we wdrażaniu planowanego »programu środków«.

- 14 Na mocy art. 24 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2000/60 państwa członkowskie powinny wprowadzić w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania tej dyrektywy najpóźniej do dnia 22 grudnia 2003 r. i niezwłocznie powiadomić o tym Komisję.

Dyrektywa 85/337

- 15 Artykuł 1 dyrektywy 85/337 brzmi następująco:

„1. Niniejsza dyrektywa stosuje się do oceny skutków środowiskowych wywieranych przez przedsięwzięcia publiczne i prywatne, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko.

2. Do celów niniejszej dyrektywy:

»przedsięwzięcie« oznacza:

- wykonanie prac budowlanych lub innych instalacji lub systemów,
- inne interwencje w otoczeniu naturalnym i krajobrazie, włącznie z wydobywaniem zasobów mineralnych;

»wykonawca« oznacza:

ubiegającego się o zezwolenie na prywatne przedsięwzięcie lub władzę publiczną, która inicjuje przedsięwzięcie;

»zezwolenie na inwestycję« [oznacza]:

decyzję właściwej władzy lub władz, na podstawie której wykonawca otrzymuje prawo do wykonania przedsięwzięcia.

»społeczeństwo« oznacza:

jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy;

»zainteresowana społeczność« oznacza:

społeczeństwo, które jest lub może być dotknięte skutkami lub ma interes w procedurach podejmowania decyzji dotyczących środowiska wymienionych w art. 2 ust. 2; do celów niniejszej definicji, organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony środowiska i spełniające wymagania przewidziane w prawie krajowym uważa się za mające interes w tym zakresie.

[...]

5. Niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania do przedsięwzięć, których szczegółowe rozwiązania zostały przyjęte przez szczególny akt ustawodawstwa krajowego, ponieważ cele tej dyrektywy, łącznie z dostarczeniem informacji, są osiąmane w procesie ustawodawczym”.

16 Artykuł 2 ust. 1 tej dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie przyjmują wszystkie niezbędne środki, aby zapewnić, że przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko naturalne między innymi z powodu ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji podlegają ocenie w odniesieniu do ich skutków przed udzieleniem zezwolenia. [...]”.

17 Artykuł 5 ust. 3 tej dyrektywy przewiduje:

„Informacje, które mają być dostarczone przez wykonawcę, zgodnie z ust. 1, zawierają co najmniej:

- opis przedsięwzięcia zawierający informacje o miejscu, projekcie i wielkości przedsięwzięcia,
- opis środków przewidzianych w celu uniknięcia, zmniejszenia i jeśli to możliwe, naprawienie poważnych niekorzystnych skutków,
- dane wymagane do rozpoznania i oszacowania głównych skutków, które mogą być spowodowane w środowisku przez to przedsięwzięcie,
- zarys zasadniczych alternatywnych rozwiązań rozważanych przez wykonawcę, łącznie ze wskazaniem głównych powodów dokonanego przez niego wyboru, uwzględniającego skutki środowiskowe,
- podsumowanie w języku nietechnicznym informacji wymienionych w poprzednich tiret”.

18 Zgodnie z art. 6 dyrektywy 85/337:

„1. Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki, aby zapewnić władzom, których może dotyczyć to przedsięwzięcie z powodu ich szczególnej odpowiedzialności w odniesieniu do środowiska, możliwość wyrażenia ich opinii do wniosku o zezwolenie na inwestycję. Państwa członkowskie wyznaczają władze, które udzielają w tym celu konsultacji w sposób ogólny lub w każdym przypadku, gdy wymagany jest wniosek o zezwolenie. Informacje zebrane zgodnie z art. 5 są przekazywane tym władzom. Państwa członkowskie ustanawiają szczegółowe regulacje dotyczące tych konsultacji.

2. Społeczeństwo jest informowane, czy to poprzez ogłoszenia publiczne lub inne właściwe środki, takie jak media elektroniczne jeśli są dostępne, o następujących kwestiach w ramach procedur decyzyjnych dotyczących środowiska określonych w art. 2 ust. 2 i najpóźniej do czasu, kiedy tylko informacje mogą zostać należycie dostarczone:

- a) wniosku o zezwolenie na inwestycję;
- b) fakcie, że przedsięwzięcie poddane jest procedurze oceny wpływu na środowisko oraz, gdzie stosowne, fakt, że stosuje się art. 7;
- c) danych szczegółowych właściwych władz odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji, tych, od których można uzyskać istotne informacje, tych, do których mogą być przedkładane komentarze i zapytania oraz szczegóły harmonogramu dla przekazywania komentarzy lub zapytań;
- d) charakterze możliwych decyzji lub, jeśli chodzi o jedną [jeśli istnieje], projekcie decyzji;
- e) wskazania [wskazówkach dotyczących] dostępności informacji zebranych na podstawie art. 5;

- f) wskazania [wskazówkach dotyczących] czasu i miejsc, gdzie lub za pomocą których istotne informacje są udostępniane;
- g) szczegół[ach] uzgodnień dotyczących udziału społeczeństwa, wydan[ych] na mocy ust. 5 niniejszego artykułu.

3. Państwa członkowskie zapewniają, że w odpowiednich ramach czasowych są udostępniane zainteresowanej społeczności następujące informacje:

- a) wszelkie informacje zebrane na podstawie art. 5;
- b) zgodnie z ustawodawstwem krajowym, główne sprawozdania i porady wydane właściwej władzy lub władzom w czasie, kiedy zainteresowana społeczność została poinformowana zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu;
- c) zgodnie z przepisami dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie dostępu społeczeństwa do informacji dotyczących środowiska [Dz.U. L 41, s. 26], informacji innych niż te określone w ust. 2 niniejszego artykułu, które mają związek z decyzją zgodnie z art. 8 oraz które zostają udostępnione tylko po czasie, kiedy zainteresowana społeczność została poinformowana zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu.

[...]”.

19 Artykuł 8 tej dyrektywy stanowi:

„Rezultaty konsultacji oraz informacje zebrane zgodnie z art. 5–7 muszą być uwzględnione w procedurze zezwolenia na inwestycję”.

20 Artykuł 9 ust. 1 tej samej dyrektywy jest sformułowany w sposób następujący:

„Kiedy decyzja o przyznaniu lub odmowie wydania zezwolenia na inwestycję zostaje podjęta, właściwa władza lub władze informują o niej społeczeństwo zgodnie z odpowiednimi procedurami, podając do wiadomości społeczeństwa następujące informacje:

- treść decyzji i związane z nią warunki,
- przebadawszy troski i opinie wyrażone przez zainteresowaną społeczność – przyczyny i przemyślenia, na których oparta jest decyzja, w tym informacje dotyczące procesu udziału społeczeństwa,
- w miarę potrzeby opis podstawowych środków, jakie mają być podjęte w celu uniknięcia, ograniczenia i, jeżeli jest to możliwe, skompensowania znaczących niekorzystnych skutków”.

Dyrektywa 2001/42

21 Artykuł 2 dyrektywy 2001/42 przewiduje:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) »plany i programy« oznaczają plany i programy, w tym współfinansowane przez Wspólnotę Europejską, jak również wszelkie ich modyfikacje:
 - przygotowywane lub przyjmowane przez organ na poziomie krajowym, regionalnym lub lokalnym lub przygotowywane przez organ do przyjęcia za pośrednictwem procedury ustawodawczej przez parlament lub rząd, i
 - wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne;

[...]”.

22 Artykuł 3 ust. 2 tej dyrektywy stanowi:

„Z zastrzeżeniem art. 3 ocenę wpływu na środowisko przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich planów i programów,

- a) które są przygotowane dla rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa, energetyki, przemysłu, transportu, gospodarki odpadami, gospodarki wodnej, telekomunikacji, turystyki, planów zagospodarowania przestrzennego lub użytkowania gruntu i które ustalają ramy dla przyszłego zezwolenia na inwestycję, dotyczącego projektów wymienionych w załącznikach I i II do dyrektywy 85/337/EWG; lub
- b) które, ze względu na potencjalny wpływ na tereny, zostały uznane za wymagające oceny na podstawie art. 6 lub 7 dyrektywy 92/43/EWG”.

Dyrektywa 92/43

23 Zgodnie z motywem trzecim dyrektywy 92/43, „uznając za główny cel niniejszej dyrektywy wspieranie zachowania różnorodności biologicznej przy uwzględnieniu wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych, niniejsza dyrektywa przyczynia się do realizacji ogólnego celu polegającego na trwałym rozwoju; zachowanie takiej różnorodności biologicznej może w niektórych przypadkach wymagać utrzymania lub wręcz pobudzania działalności człowieka”.

24 Artykuł 2 ust. 3 tej dyrektywy stanowi:

„Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą uwzględniają wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne”.

25 Artykuł 3 ust. 1 tej samej dyrektywy brzmi, jak następuje:

„Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony, pod nazwą Natura 2000. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienion[ych] w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie.

Sieć Natura 2000 obejmie specjalne obszary ochrony [obszary specjalnej ochrony] [zwane dalej »OSO«] sklasyfikowane przez państwa członkowskie zgodnie z dyrektywą [Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 103, s. 1)]”.

26 Artykuł 4 dyrektywy 92/43 stanowi:

„1. Na podstawie kryteriów określonych w załączniku III (etap 1) oraz stosownych informacji naukowych każde państwo członkowskie proponuje wykaz terenów, wskazując, które typy siedlisk przyrodniczych z załącznika I i które gatunki z załącznika II są rodzime w odniesieniu do terytorium, na którym tereny się znajdują. [...]

Niniejszy wykaz zostaje przekazany Komisji w ciągu trzech lat od notyfikacji niniejszej dyrektywy, wraz z informacją na temat każdego terenu. Taka informacja obejmuje mapę terenu, jego nazwę, lokalizację, wielkość oraz dane wynikające z zastosowania kryteriów wymienionych w załączniku III (etap I), przedstawione na formularzu określonym przez Komisję zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 21.

2. Na podstawie kryteriów określonych w załączniku III (etap 2) i w ramach zarówno każdego z pięciu regionów biogeograficznych wymienionych w art. 1 lit. c) ppkt (iii), jak i całego terytorium określonego w art. 2 ust. 1, Komisja, w porozumieniu z każdym państwem członkowskim, opracowuje projekt wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty [zwanych dalej »TZW«], oparty o wykazy poszczególnych państw członkowskich, wskazujący te tereny, które utraciły jeden lub więcej typów siedlisk przyrodniczych albo jeden lub więcej gatunków o znaczeniu priorytetowym.

[...]

Wykaz terenów wybranych jako [TZW], określający te spośród nich, które obejmują jeden lub więcej typów siedlisk przyrodniczych albo jeden lub więcej gatunków o znaczeniu priorytetowym, zostaje przyjęty przez Komisję zgodnie z procedurą określoną w art. 21.

3. Wykaz określony w ust. 2 sporządza się w ciągu sześciu lat od notyfikacji niniejszej dyrektywy.

4. Po zatwierdzeniu [TZW] zgodnie z procedurą określoną w ust. 2 zainteresowane państwa członkowskie możliwie najszybciej, nie później niż w ciągu sześciu lat, wyznaczają ten teren jako specjalny obszar ochrony, ustalając priorytetowe działania w świetle znaczenia tych terenów dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typu siedliska przyrodniczego wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II, a także do celów spójności Natury 2000 oraz w świetle zagrożenia degradacją lub zniszczeniem, na które narażone są te tereny.

5. Wraz z umieszczeniem terenu w wykazie określonym w ust. 2 akapit trzeci podlega on przepisom art. 6 ust. 2, 3 i 4”.

27 Artykuł 6 ust. 2–4 tej dyrektywy przewiduje:

„2. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów niniejszej dyrektywy.

3. Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie [na ten teren] w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków

wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

4. Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. O przyjętych środkach kompensujących państwo członkowskie informuje Komisję.

Jeżeli dany teren obejmuje typ siedliska przyrodniczego lub jest zamieszkany przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy, na które można się powołać, to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego, korzystnych skutków o podstawowym znaczeniu dla środowiska lub, po wyrażeniu opinii przez Komisję, innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego”.

28 Artykuł 7 tej dyrektywy jest sformułowany w sposób następujący:

„Obowiązki wynikające z art. 6 ust. 2, 3 i 4 niniejszej dyrektywy zastępują wszelkie obowiązki wynikające z art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy 79/409/EWG w odniesieniu do obszarów sklasyfikowanych zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy lub uznanych w podobny sposób na mocy art. 4 ust. 2, poczynając od daty wykonania niniejszej dyrektywy albo od daty klasyfikacji lub uznania przez państwo członkowskie na mocy dyrektywy 79/409/EWG, gdy ta ostatnia data jest późniejsza”.

Dyrektywa 79/409

29 Artykuł 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 79/409 stanowi:

„1. Gatunki wymienione w załączniku I podlegają specjalnym środkom ochrony dotyczącym ich naturalnego siedliska w celu zapewnienia im przetrwania oraz reprodukcji na obszarze ich występowania.

[...]

Państwa członkowskie dokonują klasyfikacji przede wszystkim najbardziej odpowiednich obszarów pod względem liczby i powierzchni jako [OSO] dla zachowania tych gatunków, z uwzględnieniem wymogów ich ochrony w ramach morskiego i lądowego obszaru geograficznego, do którego niniejsza dyrektywa ma zastosowanie.

2. Państwa członkowskie podejmują podobne środki w odniesieniu do regularnie występujących gatunków wędrownych niewymienionych w załączniku I, mając na uwadze potrzebę ich ochrony w ramach morskiego i lądowego obszaru geograficznego, do którego niniejsza dyrektywa ma zastosowanie, w odniesieniu do obszarów ich wylęgu, pierzenia i zimowania oraz miejsc postoju wzdłuż ich tras migracji. W tym celu państwa członkowskie zwracają szczególną uwagę na ochronę terenów podmokłych, w szczególności tych o znaczeniu międzynarodowym”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

30 Postępowanie przed sądem krajowym dotyczy projektu częściowego przekierowania górnego biegu rzeki Acheloos w stronę Tesalii (zwanego dalej „projektem spornym w postępowaniu przed sądem krajowym”). Ten dużych rozmiarów projekt, mający służyć nie tylko zaspokojeniu potrzeb regionu Tesalii w zakresie nawadniania i produkcji energii elektrycznej, lecz również zaopatrzeniu w wodę

ogółu aglomeracji miejskich tego regionu, był przedmiotem długotrwałego sporu. Organizacje ekologiczne, międzynarodowe organizacje pozarządowe, jak również zainteresowane wspólnoty terytorialne podjęły szereg działań zmierzających do uzyskania stwierdzenia nieważności dekretów ministerialnych zatwierdzających kolejne wersje tego projektu.

- 31 Wymogi środowiskowe dla niektórych poszczególnych robót technicznych wpisujących się w ramy tego projektu zostały początkowo zatwierdzone na mocy dwóch decyzji właściwych ministrów odpowiednio z dnia 9 października 1991 r. i z dnia 21 kwietnia 1992 r. Dotyczyły one tunelu o długości 18,5 km odprowadzającego wody rzeki Acheloos w stronę Tesalii, oraz zapór i zbiorników wodnych, jak również robót związanych z tym projektem.
- 32 Wyrokami, odpowiednio, nr 2759/1994 i nr 2760/1994 Symvoulio tis Epikrateias (grecka rada stanu) stwierdził nieważność obu tych decyzji ministerialnych, ze względu na to, że nie były oparte na jakiegokolwiek całościowej ocenie wpływu projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym na środowisko. Sąd ten uznał, że przekierowanie części wód rzeki Acheloos w stronę równiny Tesalii stanowiło złożony projekt techniczny o dużym zasięgu, którego całościowy wpływ na środowisko dotkniętych nim obszarów nie ograniczał się do sumy czysto lokalnych skutków wszystkich robót rozpatrywanych osobno. W konsekwencji dla zmierzenia i oceny skutków tego projektu nie wystarczyło wskazać oddziaływań środowiskowych wszystkich robót rozważanych oddzielnie, lecz przeciwnie, należało sporządzić ocenę całościową, w ramach której łącznie zostałyby rozważone i ocenione, według właściwej metody naukowej, różne odrębne skutki, jak również późniejszy wpływ tego projektu na środowisko.
- 33 W następstwie tych wyroków przeprowadzona została jednolita ocena dotycząca całości robót, które miały zostać wykonane w ramach projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym. W drodze wspólnej decyzji z dnia 15 grudnia 1995 r. właściwi ministrowie zatwierdzili wymogi środowiskowe dotyczące częściowego przekierowania górnego biegu rzeki Acheloos w stronę Tesalii, jak również wykonania i funkcjonowania robót związanych z tą operacją, wśród których znajdowały się, między innymi, hydroelektrownie. Ponadto, w drodze innej decyzji ministerialnej, maksymalna ilość wody, jaką można przekierować, została ograniczona z 1,1 miliarda m³ do 600 milionów m³ rocznie.
- 34 Przeciwno tym decyzjom wniesiona została nowa skarga o stwierdzenie nieważności, którą Symvoulio tis Epikrateias uwzględnił wyrokiem nr 3478/2000. Symvoulio tis Epikrateias orzekł, że z ustaleń i wniosków zawartych w ocenie oddziaływania na środowisko (zwanej dalej „OOS”) wynika, że zawierała ona dogłębne i udokumentowane wyważenie wpływu tych robót w stosunku do potrzeb, jakie miały one zaspokoić, w szczególności w stosunku do utrzymania i zwiększenia produktywności równiny Tesalii. Niemniej jednak sąd ten orzekł również, że ocena ta nie przedstawiała żadnego alternatywnego rozwiązania pozwalającego uniknąć zniszczenia większości ważnych zabytków tego regionu. W konsekwencji sąd stwierdził całkowitą nieważność tych decyzji.
- 35 Po wydaniu przez Symvoulio tis Epikrateias tego wyroku ministerstwo środowiska i robót publicznych postanowiło przeprowadzić „uzupełniającą ocenę oddziaływania na środowisko przekierowania w stronę Tesalii wód rzeki Acheloos. Z oceny tej, przeprowadzonej w 2002 r., wynika, że celem jej było w szczególności zbadanie całościowych projektów stanowiących alternatywę dla tego przekierowania, przedstawienie nowych danych dotyczących środowiska, które pojawiły się w międzyczasie w odniesieniu do obszarów, których dotyczyły prace i uszczegółowienie oddziaływania na środowisko, jak również działań naprawczych, przy uwzględnieniu szczegółowych ocen technicznych przeprowadzonych na tych obszarach od czasu zakończenia analizy wpływu na środowisko przeprowadzonej w 1995 r. Owa ocena uzupełniająca została zatwierdzona decyzją ministra kultury z dnia 13 marca 2003 r.

- 36 Następnie właściwi ministrowie wydali wspólną decyzję z dnia 19 marca 2003 r., w której zatwierdzili wymogi środowiskowe dotyczące budowy i funkcjonowania robót przekierowujących częściowo górny bieg rzeki Acheloos w stronę Tesalii.
- 37 Nieważność tych decyzji została stwierdzona przez Symvoulío tis Epikrateias wyrokiem nr 1688/2005, w którym stwierdził on, że ze względu na obowiązujące wówczas przepisy ustawy 1739/1987 (FEK A' 201/20.11.1987) oraz w świetle zarówno dyrektywy 2000/60, jak i zasady zrównoważonej gospodarki wodnej wykonanie robót wykorzystujących zasoby wodne jest dozwolone jedynie, jeśli wpisują się one w ramy zrównoważonego rozwoju tych zasobów. Tymczasem roboty dotyczące projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym nigdy nie zostały włączone do takiego programu, który zresztą nie został nigdy zrealizowany. W konsekwencji tego wyroku Symvoulío tis Epikrateias wyrokiem nr 1186/2006 stwierdził również nieważność decyzji z dnia 18 marca 2005 r., na mocy której minister środowiska zatwierdził udzielenie zamówienia na „ukończenie zapory w Sykii”.
- 38 W dniu 2 sierpnia 2006 r. przyjęta została ustawa 3481/2006 (FEK A' 162/2.8.2006), której art. 9 i 13 zatwierdzające projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, zostały przedłożone greckiemu parlamentowi jako poprawka w dniu 6 lipca 2006 r. Artykuł 9 tej ustawy stanowił, że do czasu zatwierdzenia krajowego programu gospodarowania zasobami wodnymi państwa i ich ochrony, jak również regionalnych planów gospodarowania, dozwolone było zatwierdzanie planów gospodarowania wodami poszczególnych dorzeczy oraz transfer wód do innych dorzeczy, z zastrzeżeniem, że projekty dotyczące tych planów wymagały zatwierdzenia w drodze ustawy w przypadku projektów o dużym zasięgu, jak również o znaczeniu krajowym. Zgodnie z art. 13 tej ustawy roboty związane ze wspomnianym projektem zostały zakwalifikowane jako roboty o dużym zasięgu oraz o znaczeniu krajowym i został zatwierdzony plan gospodarowania dorzeczami rzek Acheloos i Pineios, podobnie jak specyfikacje środowiskowe dotyczące budowy i funkcjonowania robót związanych z tym projektem.
- 39 Artykuł 13 ust. 4 ustawy 3481/2006 przewidywał, że dozwolone było, zgodnie z planem gospodarowania i wymogami środowiskowymi zatwierdzonymi w ust. 3 tego samego artykułu, prowadzenie lub ukończenie robót publicznych, jak również robót spółki Dimosia Epicheirisi Ilektrismou (DEI), związanych z przekierowaniem górnego biegu rzeki Acheloos w stronę Tesalii lub z wytwarzaniem energii elektrycznej, na które rozpisane zostało zamówienie publiczne i które zostały zbudowane lub były w trakcie budowy. Na podstawie tego przepisu spółka, której udzielone zostało zamówienie, otrzymała polecenie kontynuowania prac uprzednio przez nią zawieszonych w następstwie wyroku stwierdzającego nieważność udzielonego zamówienia.
- 40 Skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym żądają stwierdzenia nieważności całości projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym. Skargi dotyczą zarówno art. 13 ustawy 3481/2006, jak i związanych z nim aktów administracyjnych. Symvoulío tis Epikrateias wskazuje, że w swoich wyrokach wydanych przed wejściem w życie ustawy 3481/2006 stwierdził już nieważność zarówno aktów zatwierdzających wymogi środowiskowe, jak i akty, na mocy których miały być wykonywane roboty związane z projektem. Zdaniem sądu krajowego ma zatem miejsce próba ponownego ich wydania za pośrednictwem wyżej wspomnianego planu gospodarowania, który został zatwierdzony na podstawie art. 9 tej ustawy. Zasadnicze pytanie, jakie rodzi spór przed sądem krajowym, dotyczy zgodności z prawem Unii postanowień art. 9 i 13 rzeczonyj ustawy.
- 41 W tych okolicznościach Symvoulío tis Epikrateias postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy przepisem art. 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60/WE [...] wprowadzony został po prostu ostateczny termin (22 grudnia 2009 r.) na opracowanie planów gospodarowania zasobami wodnymi, czy też dzień ten stanowi szczególnie termin na transpozycję art. 3, 4, 5, 6, 9, 13 i 15 tej dyrektywy?

- 2) W razie stwierdzenia przez Trybunał, że rozpatrywanym przepisem [tej] dyrektywy wprowadzony został po prostu ostateczny termin (22 grudnia 2009 r.) na opracowanie planów gospodarowania zasobami wodnymi, niezbędne będzie również przedstawienie następującego pytania prejudycjalnego:

Czy przepisy krajowe zezwalające na transfer wody z określonego dorzecza do innego dorzecza bez uprzedniego opracowania planów dla obszarów, w obręb których wchodzi dorzecza, z którego i do którego przeprowadzony zostanie transfer wody, są zgodne z przepisami art. 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 i 15 dyrektywy 2000/60/WE, zważywszy w szczególności na to, że na mocy art. 2 ust. 15 tej dyrektywy obszar dorzecza stanowi główną jednostkę gospodarowania wodami w dorzeczu wchodzącym w jego skład?

- 3) W razie udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi twierdzącej:

Czy, zgodnie z art. 2, 3, 5, 6, 9, 13 i 15 dyrektywy 2000/60/WE dozwolony jest transfer wody z danego obszaru dorzecza do pobliskiego obszaru dorzecza? W razie udzielenia odpowiedzi twierdzącej, czy taki transfer może mieć na celu wyłącznie zaspokojenie zapotrzebowania na wodę pitną, czy może być ona także przeznaczona do nawadniania i wytwarzania energii? Czy, w każdym razie, zgodnie z ww. przepisami [tej] dyrektywy niezbędna jest uzasadniona i przyjęta na podstawie wymaganej analizy naukowej decyzja administracji, w ramach której ustalono, że zasoby wodne zawarte w docelowym obszarze dorzecza nie są w stanie zaspokoić odnośnego zapotrzebowania na wodę pitną, do nawadniania i do innych celów?

- 4) W razie wypowiedzenia się przez Trybunał w przedmiocie pytania pierwszego w ten sposób, że przepis art. 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60/WE nie wprowadza po prostu ostatecznego terminu (22 grudnia 2009 r.) na opracowanie planów gospodarowania zasobami wodnymi, lecz ustanawia szczególny termin na transpozycję przepisów art. 3, 4, 5, 6, 9, 13 i 15 tej dyrektywy:

Czy przepisy krajowe, przyjęte przed upływem wspomnianego wyżej szczególnego terminu na transpozycję i zezwalające na transfer wody z określonego dorzecza do innego dorzecza bez uprzedniego opracowania planów dla obszarów dorzeczy obejmujących wspomniane dorzecza, stanowi od razu zagrożenie dla skuteczności tej dyrektywy czy też dla zbadania, czy istnieje zagrożenie dla tej skuteczności, należy wziąć pod uwagę takie kryteria jak zasięg planowanych działań i cele, którym ma służyć transfer wody?

- 5) Czy gdy odnośne przepisy krajowe nie przewidują etapu konsultacji społecznych w trakcie postępowania przed parlamentem krajowym i gdy z dokumentów nie wynika, że przeprowadzono przed organem administracji przewidziane w dyrektywie [2000/60/WE] postępowanie konsultacyjne, przepisy przyjęte przez parlament krajowy, w drodze których zatwierdzone zostały plany gospodarowania wodami w dorzeczach, są zgodne z art. 13, 14 i 15 tej dyrektywy, dotyczącymi procedur informowania, konsultacji i udziału społeczeństwa?
- 6) Czy OOŚ dotycząca budowy zapór i transferu wody, przedłożona parlamentowi krajowemu do zatwierdzenia po stwierdzeniu przez sąd nieważności aktu, którym została już ona zatwierdzona i w ramach wydawania którego przeprowadzono już postępowanie z udziałem społeczeństwa, spełnia zawarte w art. 1, 2, 5, 6, 8 i 9 dyrektywy 85/337/EWG wymogi dotyczące informowania społeczeństwa i jego udziału, jeśli postępowanie z udziałem społeczeństwa nie zostało ponownie przeprowadzone?
- 7) Czy projekt przekierowania biegu rzeki, który:

- a) obejmuje budowę zapór i transferu wody z obszarów dorzeczy kontynentalnej Grecji Zachodniej i Epiru do obszaru dorzecza Tesalii,

- b) jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 2000/60/WE,
- c) dotyczy robót wymienionych w dyrektywie 85/337/EWG,
- d) może oddziaływać na środowisko na obszarach, o których mowa w dyrektywie 92/43/EWG [...],

jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 2001/42/WE [...]?

- 8) W razie udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi twierdzącej:

Czy w rozumieniu art. 13 ust. 1 dyrektywy 2001/42/WE akty, które dotyczyły spornych robót i których nieważność ze skutkiem wstecznym została stwierdzona w orzeczeniu sądowym, mogą być uważane za formalne akty przygotowawcze, przyjęte przed dniem 21 lipca 2004 r., z takim skutkiem, że nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko?

- 9) W razie udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi przeczącej:

Czy zgodnie z art. 11 ust. 2 dyrektywy 2001/42/WE, w przypadku gdy dany projekt jest jednocześnie objęty zakresem tej dyrektywy, a także ramowej dyrektywy 2000/60/WE i dyrektywy 85/337/EWG, które również przewidują przeprowadzenie oceny wpływu danych robót na środowisko, oceny przeprowadzone na podstawie przepisów ramowej dyrektywy 2000/60/WE i dyrektywy 85/337/EWG są wystarczające dla zastosowania się do dyrektywy 2001/42/WE, czy też niezbędne jest przeprowadzenie osobnej strategicznej oceny oddziaływania na środowisko?

- 10) Czy zgodnie z art. 3, 4 i 6 dyrektywy 92/43/EWG [...] obszary wymienione w krajowych wykazach [TZW], ostatecznie umieszczone we wspólnotowym wykazie [TZW], objęte były zakresem ochrony przewidzianym w dyrektywie 92/43/EWG przed publikacją decyzji Komisji 2006/613/WE z dnia 19 lipca 2006 r. przyjmującej [na mocy dyrektywy 92/43] wykaz podlegających ochronie terenów śródziemnomorskiego regionu biogeograficznego mających znaczenie dla Wspólnoty [(Dz.U. L 259, s. 1)]?

- 11) Czy zgodnie z art. 3, 4 i 6 dyrektywy 92/43/EWG możliwe jest wydanie przez właściwe władze krajowe pozwoleń na realizację projektu przekierowania biegu wody, który nie jest konieczny dla zachowania obszaru specjalnej ochrony lub bezpośrednio z zachowaniem go związany, jeśli we wszystkich ocenach dołączonych do dokumentów dotyczących tego projektu stwierdzono całkowity brak informacji lub brak wiarygodnych i aktualnych danych dotyczących ptactwa występującego na tym obszarze?

- 12) Czy w rozumieniu art. 3, 4 i 6 dyrektywy 92/43/EWG powody przyjęcia projektu przekierowania biegu wód, związane w pierwszej kolejności z nawadnianiem i dopiero w następnej kolejności z zapotrzebowaniem na wodę pitną, mogą stanowić wymagany przez dyrektywę nadrzędny interes publiczny z tym skutkiem, że realizacja tego przedsięwzięcia jest dozwolona pomimo wywierania przez nie negatywnego wpływu na tereny podlegające ochronie na podstawie tej dyrektywy?

- 13) W razie udzielenia na poprzednie pytanie odpowiedzi twierdzącej:

Czy zgodnie z art. 3, 4 i 6 dyrektywy 92/43/EWG dla ustalenia, czy środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności sieci Natura 2000, jeśli zostaje ona naruszona w związku z projektem przekierowania biegu wody, są odpowiednie, należy wziąć pod uwagę takie kryteria jak zasięg tego przekierowania i zakres prac, którego ono wymaga?

- 14) Czy zgodnie z art. 3, 4 i 6 dyrektywy 92/43/EWG, interpretowanymi w świetle zasady zrównoważonego rozwoju, uznanej w art. 6 WE, właściwe władze krajowe mogą wydać pozwolenie na realizację danego projektu przekierowania biegu wody w obrębie obszaru Natura 2000, który to projekt nie jest bezpośrednio związany z ochroną spójności tego obszaru lub konieczny do tej ochrony, jeśli ocena oddziaływania tego projektu na środowisko wykazuje, że jego skutkiem będzie przekształcenie naturalnego ekosystemu rzecznyego w stworzony przez człowieka ekosystem rzeczny i jeziorny?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 42 W pytaniu pierwszym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy art. 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60 wyznacza jedynie termin na opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczach czy też wprowadza on również szczególny termin na transpozycję niektórych przepisów art. 3–6, 9, 13 i 15 tej dyrektywy.
- 43 Zgodnie z art. 24 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 2000/60 państwa członkowskie powinny wprowadzić w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania tej dyrektywy najpóźniej do dnia 22 grudnia 2003 r.
- 44 Okoliczność, że art. 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60 uszczegóławia, iż plany gospodarowania wodami w dorzeczach powinny zostać opublikowane najpóźniej dziewięć lat od dnia wejścia w życie tej dyrektywy, to znaczy w dniu 22 grudnia 2009 r., nie może podważyć przewidzianego w art. 24 ust. 1 tej dyrektywy ostatecznego terminu na transpozycję tej dyrektywy.
- 45 Artykuł 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60 nie dotyczy bowiem terminu na transpozycję tej dyrektywy, lecz jedynie określa termin na wprowadzenie w życie jednego z środków, które państwa członkowskie powinny podjąć w ramach stosowania tej dyrektywy po jej transponowaniu.
- 46 Ponadto Trybunał stwierdził już, że skutkiem wyłączenia z uregulowań krajowych definicji pojęć figurujących w art. 2 dyrektywy 2000/60 i terminów, w których normy odnoszące się do jakości wód miały zostać osiągnięte, ustalonych mocą art. 4–6 i 8 tej dyrektywy, zobowiązania wynikające z art. 2 w związku z wymienionymi przepisami nie zostały wykonane z wymaganą mocą wiążącą (zob. podobnie wyrok z dnia 30 listopada 2006 r. w sprawie C-32/05 Komisja przeciwko Luksemburgowi, Zb.Orz. s. I-11323, pkt 16, 17, 65).
- 47 W świetle powyższych uwag na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż wykładni art. 13 ust. 6 i art. 24 ust. 1 dyrektywy 2000/60 należy dokonywać w ten sposób, że wyznaczają one odpowiednio dzień 22 grudnia 2009 r. jako datę upływu terminu udzielonego państwom członkowskim na opublikowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczach i dzień 22 grudnia 2003 r. jako najpóźniejszą datę upływu terminu na transpozycję tej dyrektywy, w szczególności jej art. 3–6, 9, 13 i 15.

W przedmiocie pytań od drugiego do czwartego

- 48 W pytaniach od drugiego do czwartego, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd krajowy zmierza przede wszystkim do ustalenia, czy wykładni dyrektywy 2000/60 należy dokonywać w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zezwala, przed dniem 22 grudnia 2009 r., na transfer wody z jednego dorzecza do innego lub z jednego obszaru dorzecza do innego bez uprzedniego przyjęcia przez właściwe organy krajowe planów gospodarowania wodami dla odnośnych obszarów dorzeczy. W razie odpowiedzi przeczącej sąd krajowy chce następnie dowiedzieć się, czy taki transfer

może mieć na celu wyłącznie zaspokojenie zapotrzebowania na wodę pitną, czy może być ona także przeznaczona do nawadniania i wytwarzania energii. Wreszcie sąd krajowy pyta, czy zgodność takiego transferu z tą dyrektywą zależy wyłącznie od tego, czy zasoby wodne zawarte w docelowym dorzeczu lub obszarze dorzecza nie są w stanie zaspokoić jego zapotrzebowania na wodę pitną, do produkcji energii lub do nawadniania.

- 49 W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, jako że dotyczy transferu wody z jednego dorzecza do innego lub z jednego obszaru dorzecza do innego, może, jak wskazała rzecznik generalna w pkt 66 i 67 swojej opinii, być niezgodny z celami środowiskowymi, o których mowa w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2000/60.
- 50 Po drugie, należy przypomnieć, że projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym został przyjęty przez greckiego ustawodawcę w dniu 2 sierpnia 2006 r.
- 51 Jeśli chodzi o wyjaśnienie, czy w chwili przyjęcia tego projektu na przyjmującym go państwie członkowskim spoczywał już obowiązek przestrzegania celów środowiskowych, o których mowa w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2000/60, należy wskazać, że przepis ten stanowi, iż w odniesieniu do wód powierzchniowych i podziemnych państwa członkowskie przyjmują odpowiednie środki ochrony, czyniąc operacyjnymi programy działań określone w planie gospodarowania wodami w dorzeczu.
- 52 W ten sposób art. 4 ust. 1 dyrektywy 2000/60 ustanawia związek między odpowiednimi środkami ochrony, które państwa członkowskie są zobowiązane przyjąć na mocy tego przepisu i uprzednim istnieniem planu gospodarowania wodami dla danego obszaru dorzecza.
- 53 Dyrektywa 2000/60 nie zakazuje zatem a priori transferu wody z jednego dorzecza do innego lub z jednego obszaru dorzecza do innego przed opublikowaniem planów gospodarowania wodami dla danych obszarów dorzeczy, które jednak powinno nastąpić, zgodnie z art. 13 ust. 6 tej dyrektywy, najpóźniej w dniu 22 grudnia 2009 r.
- 54 Tymczasem jest bezsporne, że w chwili przyjęcia projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym nie istniały plany gospodarowania wodami odnoszące się do dorzeczy, których projekt ten dotyczy (zob. wyrok z dnia 19 kwietnia 2012 r. w sprawie C-297/11 Komisja przeciwko Grecji, pkt 17).
- 55 Wobec tego w dniu przyjęcia projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym Republika Grecka nie była zobowiązana, aby były opracowane plany gospodarowania dla obszarów dorzeczy, których projekt ten dotyczy. Choć bowiem minął już wyznaczony w art. 24 ust. 1 akapit pierwszy tej dyrektywy termin na jej transpozycję, to jednak nie upłynął jeszcze przewidziany w art. 13 ust. 6 tej samej dyrektywy termin na opublikowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczu.
- 56 Wobec tego projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, przyjęty przez greckiego ustawodawcę w dniu 2 sierpnia 2006 r. bez uprzedniego opracowania planów dla obszarów dorzeczy obejmujących dorzecza, których projekt ten dotyczy, nie wchodził w zakres stosowania art. 4 dyrektywy 2000/60.
- 57 Należy jednak przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału w okresie przewidzianym na dokonanie transpozycji dyrektywy państwa członkowskie będące jej adresatami są zobowiązane do powstrzymania się od przyjmowania przepisów, które mogłyby poważnie zagrozić osiągnięciu celu wyznaczonego w tej dyrektywie. Ponieważ takie zobowiązanie spoczywa na wszystkich władzach krajowych, musi być ono postrzegane jako odnoszące się do przyjęcia wszelkich przepisów ogólnych i szczególnych, które mogą spowodować taki niekorzystny skutek (zob. wyroki: z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie C-129/96 Inter-Environnement Wallonie, Rec. s. I-7411, pkt 45; z dnia 26 maja 2011 r. w sprawach połączonych od C-165/09 do C-167/09 Stichting Natuur en Milieu i in., Zb.Orz. s. I-4599, pkt 78 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 58 To zobowiązanie do powstrzymywania się spoczywa na państwach członkowskich na mocy art. 10 akapit drugi WE w związku z art. 249 akapit trzeci WE również w okresie przejściowym, w którym są uprawnione do dalszego stosowania swoich systemów krajowych, nawet jeśli nie są one zgodne z daną dyrektywą (zob. podobnie ww. wyrok w sprawach połączonych *Stichting Natuur en Milieu i in.*, pkt 79 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 59 Podobnie dzieje się, jeśli dana dyrektywa, tak jak dyrektywa 2000/60, przewiduje okres przejściowy, w trakcie którego państwa członkowskie nie są zobowiązane do podjęcia wszystkich przewidzianych przez nią środków.
- 60 Wobec tego również przed dniem 22 grudnia 2009 r., kiedy to upływał termin wyznaczony państwom członkowskim zgodnie z art. 13 ust. 6 dyrektywy 2000/60 na opublikowanie planów gospodarowania wodą w dorzeczu, państwa członkowskie były zobowiązane do powstrzymania się od przyjmowania przepisów, które mogłyby poważnie zagrozić osiągnięciu celu wyznaczonego w art. 4 tej dyrektywy.
- 61 W szczególności, co się tyczy celów środowiskowych, o których mowa w art. 4 dyrektywy 2000/60, należy wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) ppkt (ii) państwa członkowskie „chronią, poprawiają i przywracają wszystkie części wód powierzchniowych [...], mając na celu osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych najpóźniej w ciągu piętnastu lat od dnia wejścia w życie niniejszej dyrektywy, zgodnie z przepisami ustanowionymi w załączniku V, z zastrzeżeniem stosowania przedłużeń czasowych ustalonych zgodnie z ust. 4 i stosowania ust. 5, 6 i 7 oraz bez uszczerbku dla ust. 8”.
- 62 Osiągnięciu tego celu nie może zagrażać, z pewnymi zastrzeżeniami, środek krajowy, choćby został przyjęty przed dniem 22 grudnia 2009 r.
- 63 Wobec braku w aktach postępowania przedłożonych Trybunałowi jakiegokolwiek elementu dotyczącego przypadków przewidzianych w art. 4 ust. 4–6 dyrektywy 2000/60 należy wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 7 tej dyrektywy:

„Państwa członkowskie nie naruszają niniejszej dyrektywy, gdy:

- nieosiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych, dobrego stanu ekologicznego lub, gdzie stosowne, dobrego potencjału ekologicznego lub zapobieganie pogarszaniu się stanu części wód powierzchniowych czy podziemnych jest wynikiem nowych zmian w charakterystyce fizycznej części wód powierzchniowych lub zmian poziomu części wód podziemnych, lub
- niezapobieganie pogorszeniu się ze stanu bardzo dobrego do dobrego danej części wód powierzchniowych jest wynikiem nowych zrównoważonych form działalności gospodarczej człowieka

i spełnione są wszystkie następujące warunki:

- a) zostały podjęte wszystkie praktyczne kroki, aby ograniczyć niekorzystny wpływ na stan części wód;
- b) przyczyny tych modyfikacji lub zmian są szczegółowo określone i wyjaśnione w planie gospodarowania wodami w dorzeczu wymaganym na mocy art. 13, a cele podlegają ocenie co sześć lat;
- c) przyczyny tych modyfikacji lub zmian stanowią nadrzędny interes społeczny lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa płynące z osiągnięcia celów wymienionych w ust. 1, są przeważone przez wpływ korzyści wynikających z nowych modyfikacji czy zmian na ludzkie zdrowie, utrzymanie ludzkiego bezpieczeństwa lub zrównoważony rozwój; oraz

- d) korzystne cele, którym służą te modyfikacje lub zmiany części wód, nie mogą, z przyczyn możliwości technicznych czy nieproporcjonalnych kosztów, być osiągnięte innymi środkami, stanowiącymi znacznie korzystniejszą opcję środowiskową”.
- 64 Choć prawdą jest, że jak zostało stwierdzone w pkt 56 powyżej, wspomniany ust. 7 nie stosuje się, jako taki, do projektu robót przyjętego w dniu 2 sierpnia 2006 r. bez uprzedniego opracowania planów dla obszarów dorzeczy obejmujących dorzecza, których projekt ten dotyczy, to jednak projekt ten nie może być poddany warunkom bardziej rygorystycznym, niż gdyby został przyjęty po tym, jak zaczął podlegać zastosowaniu art. 4 dyrektywy 2000/60.
- 65 W odniesieniu do takiego projektu kryteria i warunki przewidziane w art. 4 ust. 7 dyrektywy 2000/60 mogą, zasadniczo, być stosowane w drodze analogii, a w razie potrzeby, *mutatis mutandis*, jako maksymalne ograniczenia dotyczące projektu.
- 66 Tymczasem, jak wskazuje motyw 15 tej dyrektywy, zaopatrzenie w wodę jest usługą interesu ogólnego. Jeśli chodzi o produkcję energii elektrycznej i nawadnianie, z art. 4 ust. 3 lit. a) ppkt (iii) wynika, że co do zasady również stanowią one interes ogólny.
- 67 Następnie projekt taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, do którego nie miał zastosowania art. 4 dyrektywy 2000/60 i który mógł powodować niekorzystne dla wody skutki takie jak wymienione w art. 4 ust. 7, mógł zostać zatwierdzony, przynajmniej w przypadku:
- jeśli zostały podjęte wszystkie praktyczne kroki, aby ograniczyć niekorzystny wpływ na stan części wód;
 - jeśli przyczyny realizacji tego projektu zostały szczegółowo określone i wyjaśnione;
 - jeśli przyczyny tego projektu stanowią interes społeczny, mogący polegać na przykład na zaopatrzeniu w wodę, na produkcji energii elektrycznej lub na nawadnianiu, lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa płynące z osiągnięcia celów wymienionych w art. 4 ust. 1 są przeważone przez wynikające z tego projektu korzyści dla ludzkiego zdrowia, dla utrzymania ludzkiego bezpieczeństwa lub dla zrównoważonego rozwoju; oraz
 - wreszcie, jeśli korzystne cele, którym służy ten projekt, nie mogą, z przyczyn możliwości technicznych czy nieproporcjonalnych kosztów, być osiągnięte innymi środkami, stanowiącymi znacznie korzystniejszą opcję środowiskową.
- 68 Jeśli okoliczność, że zasoby wodne zawarte w dorzeczu lub obszarze dorzecza nie są w stanie zaspokoić jego zapotrzebowania na wodę pitną, do produkcji energii lub do nawadniania, niewątpliwie może uzasadniać, w świetle dyrektywy 2000/60, transfer wody taki jak w wypadku projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym, okazuje się, że niemożność ta nie jest wyłączną przyczyną mogącą uzasadniać taki transfer. Nie można bowiem wykluczyć, że nawet kiedy nie występuje taka niemożność, ów transfer wody może być uznany za spełniający przesłanki wymienione w punkcie poprzedzającym i, w szczególności, po pierwsze, przesłankę, zgodnie z którą jego przyczyna stanowi interes społeczny lub korzyści dla środowiska i dla społeczeństwa płynące z osiągnięcia celów wymienionych w art. 4 ust. 1 tej dyrektywy są przeważone przez wpływ wynikających z transferu wody korzyści na ludzkie zdrowie, utrzymanie ludzkiego bezpieczeństwa lub zrównoważony rozwój, a po drugie, przesłankę, w myśl której korzystne cele, do których się dąży poprzez ten transfer, nie mogą, ze względu na możliwości techniczne lub nieproporcjonalne koszty, być racjonalnie osiągnięte za pomocą innych środków, które stanowią opcję znacznie korzystniejszą środowiskowo.

- 69 Podsumowując, na pytania od drugiego do czwartego należy odpowiedzieć, iż wykładni dyrektywy 2000/60 należy dokonywać w ten sposób, że:
- nie stoi ona na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zezwala, przed dniem 22 grudnia 2009 r., na transfer wody z jednego dorzecza do innego lub z jednego obszaru dorzecza do innego bez uprzedniego przyjęcia przez właściwe organy krajowe planów gospodarowania wodami dla odnośnych obszarów dorzeczy;
 - taki transfer nie może poważnie zagrażać osiągnięciu celów wyznaczonych przez tę dyrektywę;
 - niemniej jednak wspomniany transfer w zakresie, w jakim może powodować niekorzystne dla wody skutki takie jak wymienione w art. 4 ust. 7 tej dyrektywy, może zostać zatwierdzony, przynajmniej jeśli spełnione są przesłanki, o których mowa w lit. a)–d) tego przepisu; oraz
 - niemożność zaspokojenia przez zasoby wodne zawarte w docelowym dorzeczu lub obszarze dorzecza jego zapotrzebowania na wodę pitną, do produkcji energii lub do nawadniania nie stanowi warunku koniecznego, aby taki transfer wody był zgodny z tą dyrektywą, o ile spełnione są wymienione wcześniej przesłanki.

W przedmiocie pytania piątego

- 70 W pytaniu piątym sąd krajowy zastanawia się, czy wykładni art. 13–15 dyrektywy 2000/60 należy dokonywać w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie zatwierdzeniu przez parlament krajowy planów gospodarowania wodami w dorzeczach, takich jak plany sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, bez przeprowadzenia procedur informowania, konsultacji i udziału społeczeństwa.
- 71 Należy wskazać, że ponieważ art. 13 i 15 dyrektywy 2000/60 nie ustanawiają żadnego obowiązku dotyczącego informowania, konsultacji i udziału społeczeństwa przy opracowaniu planów gospodarowania wodami w dorzeczach, pytanie to należy rozpatrzyć wyłącznie w odniesieniu do art. 14 tej dyrektywy, przewidującego takie obowiązki.
- 72 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 14 ust. 1 dyrektywy 2000/60 przewiduje, iż „[p]aństwa członkowskie zachęcają wszystkie zainteresowane strony do aktywnego udziału we wdrażaniu niniejszej dyrektywy, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu planów gospodarowania wodami w dorzeczach. Państwa członkowskie zapewniają, że dla każdego obszaru dorzecza opublikują i udostępnią do zgłaszania uwag społeczeństwu, w tym użytkownikom [...] kopie projektu planu gospodarowania wodami w dorzeczu, co najmniej rok przed rozpoczęciem okresu, którego plan dotyczy”.
- 73 Ponadto należy wskazać, że w pkt 17 ww. wyroku w sprawie Komisja przeciwko Grecji Trybunał stwierdził, iż Republika Grecka uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej na mocy art. 13 ust. 1–3, 6 i art. 15 ust. 1 dyrektywy 2000/60 poprzez niedopracowanie, do dnia 22 grudnia 2009 r. planów gospodarowania wodami w dorzeczu, zarówno dla obszarów dorzeczy leżących w całości na terytorium krajowym, jak i dla międzynarodowych obszarów dorzeczy. W wypadku tamtej skargi o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego Republika Grecka nie twierdziła, że w wymienionym dniu miała opracowany plan gospodarowania wodami w dorzeczu w rozumieniu tej dyrektywy. W szczególności nie wspomniała ona o ustawie spornej w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 74 Wobec tego plany gospodarowania wodami w dorzeczu, takie jak będące przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym, przyjęte w dniu 2 sierpnia 2006 r., nie mogą być postrzegane jako plany gospodarowania wodami, o których mowa w art. 13–15 dyrektywy 2000/60. Planów tych nie dotyczy zatem obowiązek wynikający z art. 14 ust. 1 tej dyrektywy.

- 75 W konsekwencji na pytanie piąte należy odpowiedzieć, że zatwierdzenie przez parlament krajowy planów gospodarowania wodami w dorzeczach, takich jak plany sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, bez przeprowadzenia procedur informowania, konsultacji i udziału społeczeństwa, nie wchodzi w zakres stosowania art. 14 dyrektywy 2000/60, a w szczególności art. 14 ust. 1.

W przedmiocie pytania szóstego

- 76 W pytaniu szóstym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy wykładni dyrektywy 85/337 należy dokonywać w ten sposób, że sprzeciwia się ona ustawie takiej jak przyjęta przez parlament grecki w dniu 2 sierpnia 2006 r. ustawa 3481/2006, która zatwierdziła projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym w oparciu o OOS dla tego projektu stanowiącą podstawę decyzji administracyjnej wydanej po przeprowadzeniu postępowania zgodnego z przewidzianymi w tej dyrektywie z obowiązkami poinformowania i udziału społeczeństwa, pomimo że w postępowaniu sądowym została stwierdzona nieważność tej decyzji.
- 77 Należy przypomnieć, że art. 1 ust. 5 dyrektywy 85/337 stanowi, że dyrektywa ta „nie ma zastosowania do przedsięwzięć, których szczegółowe rozwiązania zostały przyjęte przez szczególny akt ustawodawstwa krajowego, ponieważ cele tej dyrektywy, łącznie z dostarczeniem informacji, są osiąmane w procesie ustawodawczym”.
- 78 Z przepisu tego wynika, że w przypadku gdy cele dyrektywy 85/337, łącznie z dostarczeniem informacji, są osiąmane w procesie ustawodawczym, dyrektywa nie ma zastosowania do takich przedsięwzięć (zob. wyroki: z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-287/98 Linster, Rec. s. I-6917, pkt 51; z dnia 18 października 2011 r. w sprawach połączonych od C-128/09 do C-131/09, C-134/09 i C-135/09 Boxus i in., Zb.Orz. s. I-9711, pkt 36; z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie C-182/10 Solvay i in., pkt 30).
- 79 Przepis ten uzależnia wyłączenie z zakresu zastosowania dyrektywy 85/337 od dwóch warunków. Pierwszy z nich wymaga, aby szczegółowe rozwiązania przedsięwzięcia zostały przyjęte przez szczególny akt ustawodawczy. Zgodnie z drugim celem tej dyrektywy, łącznie z dostarczeniem informacji, powinny być osiągnięte w procesie ustawodawczym (wyrok z dnia 16 września 1999 r. w sprawie C-435/97 WWF i in., Rec. s. I-5613, pkt 57; ww. wyroki: w sprawie Boxus i in., pkt 37; w sprawie Solvay i in., pkt 31).
- 80 Co się tyczy pierwszego warunku, wynika z niego przede wszystkim, że przedsięwzięcie zostało zatwierdzone przez szczególny akt ustawodawczy. W tym względzie należy podnieść, że „przedsięwzięcie” i „zezwoenie na inwestycję” zdefiniowano w art. 1 ust. 2 dyrektywy 85/337. Dlatego też akt ustawodawczy zatwierdzający przedsięwzięcie powinien, w celu objęcia zakresem zastosowania art. 1 ust. 5 tej dyrektywy, być szczegółowy oraz wykazywać te same cechy co takie zezwolenie na inwestycję. Powinno z niego wynikać w szczególności prawo wykonawcy do realizacji przedsięwzięcia (zob. ww. wyroki: w sprawie WWF i in., pkt 58; w sprawie Boxus i in., pkt 38; w sprawie Solvay i in., pkt 32).
- 81 Przedsięwzięcie powinno ponadto być przyjęte szczegółowo, to jest w sposób dostatecznie precyzyjny i ostateczny, skutkiem czego akt ustawodawczy przyjmujący je powinien zawierać, tak jak zezwolenie na inwestycję, wszystkie elementy przedsięwzięcia istotne z punktu widzenia oceny oddziaływania na środowisko po rozważeniu ich przez ustawodawcę (zob. ww. wyroki: w sprawie WWF i in., pkt 59; w sprawie Boxus i in., pkt 39; w sprawie Solvay i in., pkt 33). Akt ustawodawczy powinien zatem wykazywać, że w stosunku do danego przedsięwzięcia zostały osiągnięte cele dyrektywy 85/337 (zob. ww. wyroki: w sprawie Linster, pkt 56; w sprawie Boxus i in., pkt 39; w sprawie Solvay i in., pkt 33).

- 82 Z powyższego wynika, że nie można uznać, iż szczegółowe rozwiązania przedsięwzięcia są przyjęte w drodze aktu ustawodawczego w rozumieniu art. 1 ust. 5 dyrektywy 85/337, jeżeli akt ten nie zawiera elementów niezbędnych do oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko lub wymaga wydania innych aktów w celu udzielenia wykonawcy prawa wykonania (zob. ww. wyroki: w sprawie WWF i in., pkt 62; w sprawie Linster, pkt 57; w sprawie Boxus i in. pkt 40; w sprawie Solvay i in., pkt 34).
- 83 W odniesieniu do drugiego warunku z art. 2 ust. 1 dyrektywy 85/337 wynika, że jej zasadniczym celem jest zapewnienie, by przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko naturalne między innymi z powodu ich charakteru, rozmiarów lub lokalizacji podlegały przed udzieleniem zezwolenia ocenie w odniesieniu do ich oddziaływania na środowisko (zob. ww. wyroki: w sprawie Linster, pkt 52; w sprawie Boxus i in., pkt 41; w sprawie Solvay i in., pkt 35).
- 84 W motywie szóstym dyrektywy 85/337 wyjaśniono ponadto, że ocena ta musi być przeprowadzona na podstawie odpowiednich informacji dostarczonych przez wykonawcę, które mogą być uzupełniane przez władze i obywateli zainteresowanych danym przedsięwzięciem (zob. ww. wyroki: w sprawie WWF i in., pkt 61; w sprawie Linster, pkt 53; w sprawie Boxus i in., pkt 42; w sprawie Solvay i in., pkt 36).
- 85 W konsekwencji ustawodawca powinien dysponować wystarczającymi informacjami w momencie zatwierdzenia przedsięwzięcia. Z art. 5 ust. 3 dyrektywy 85/337 i z załącznika IV do niej wynika, że informacje, których ma dostarczyć wykonawca, obejmują co najmniej opis przedsięwzięcia zawierający informacje o miejscu, projekcie i wielkości przedsięwzięcia, opis środków przewidzianych w celu uniknięcia, zmniejszenia i, jeżeli to możliwe, naprawienie poważnych niekorzystnych skutków, jak również dane wymagane do rozpoznania i oszacowania głównych skutków, które mogą być spowodowane w środowisku przez to przedsięwzięcie (zob. ww. wyroki: w sprawie Boxus i in., pkt 43; w sprawie Solvay i in., pkt 37).
- 86 Nie ma jednak przeszkód, aby ustawodawca krajowy mógł, przyjmując dany projekt, korzystać z informacji zebranych we wcześniejszym postępowaniu administracyjnym, jak również z OOŚ dokonanej w ramach takiego postępowania, pod warunkiem, że ta ostatnia oparta jest na informacjach i wiedzy, które nadal pozostają aktualne. OOŚ, której należy dokonać przed procesem podejmowania decyzji, pociąga bowiem za sobą badanie co do istoty zebranych informacji, jak również rozważenie możliwości ich ewentualnego uzupełnienia dodatkowymi danymi (zob. wyrok z dnia 3 marca 2011 r. w sprawie C-50/09 Komisja przeciwko Irlandii, Zb.Orz. s. I-873, pkt 40).
- 87 W tym względzie okoliczność, że OOŚ została dokonana w ramach postępowania administracyjnego prowadzącego do wydania decyzji, w odniesieniu do której w postępowaniu sądowym została następnie stwierdzona nieważność, sama w sobie jest pozbawiona znaczenia.
- 88 Niemniej jednak aktu ustawodawczego, który jedynie po prostu „zatwierdzałby” istniejący akt administracyjny, ograniczając się do powołania się na nadrzędne względy interesu ogólnego, bez uprzedniego rozpoczęcia procesu ustawodawczego co do istoty, który umożliwiałby spełnienie warunków przypomnianych w pkt 79 niniejszego wyroku, nie można uznać za szczególnie akt ustawodawczy w rozumieniu art. 1 ust. 5 dyrektywy 85/337, a więc nie jest on wystarczający, aby wykluczyć przedsięwzięcie z zakresu stosowania dyrektywy 85/337 (zob. ww. wyroki: w sprawie Boxus i in., pkt 45; w sprawie Solvay i in., pkt 39).
- 89 W szczególności akt ustawodawczy wydany pomimo okoliczności, że członkowie organu ustawodawczego nie dysponowali informacjami wskazanymi w pkt 85 niniejszego wyroku, nie może wchodzić w zakres zastosowania art. 1 ust. 5 dyrektywy 85/337 (zob. ww. wyroki: w sprawie Boxus i in., pkt 46; w sprawie Solvay i in., pkt 40).

- 90 Zadaniem sądu krajowego jest ustalenie, czy przesłanki te zostały spełnione. W tym celu powinien on uwzględnić treść wydanego aktu ustawodawczego, jak i całość procesu ustawodawczego, który doprowadził do jego wydania, a w szczególności akty przygotowawcze i debaty parlamentarne (zob. ww. wyroki: w sprawie Boxus i in., pkt 47; w sprawie Solvay i in., pkt 41).
- 91 Na pytanie szóste należy zatem odpowiedzieć, iż wykładni dyrektywy 85/337, a w szczególności art. 1 ust. 5 tej dyrektywy, należy dokonywać w ten sposób, że nie sprzeciwia się ona ustawie takiej jak ustawa 3481/2006 przyjęta przez parlament grecki w dniu 2 sierpnia 2006 r., która zatwierdziła projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym w oparciu o OOS dla tego projektu stanowiącą podstawę decyzji administracyjnej wydanej po przeprowadzeniu postępowania zgodnego z przewidzianymi w tej dyrektywie obowiązkami poinformowania i udziału społeczeństwa, pomimo że w postępowaniu sądowym stwierdzona została nieważność tej decyzji, o ile ustawa ta stanowi szczególny akt ustawodawczy, tak iż cele tej dyrektywy mogą być osiągnięte w procesie ustawodawczym. Do sądu krajowego należy zbadanie, czy obie te przesłanki zostały spełnione.

W przedmiocie pytania siódmego

- 92 W pytaniu siódmym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym powinien być uznany za plan lub program wchodzący w zakres stosowania dyrektywy 2001/42.
- 93 W tym względzie należy wskazać, że aby ustalić, czy dane przedsięwzięcie wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2001/42, należy zbadać, czy przedsięwzięcie to stanowi plan lub program w rozumieniu art. 2 lit. a) tej dyrektywy.
- 94 Na mocy art. 2 lit. a) tiret drugie dyrektywy 2001/42 za „plany i programy” w rozumieniu tej dyrektywy są uważane wyłącznie plany i programy wymagane przez przepisy ustawowe, wykonawcze lub administracyjne.
- 95 Tymczasem rzeczony projekt nie stanowi aktu definiującego kryteria i szczegółowe zasady zagospodarowania przestrzennego oraz określającego zasady procedury kontroli, którym podlegałoby wykonanie jednego lub wielu przedsięwzięć (zob. podobnie wyrok z dnia 22 marca 2012 r. w sprawie C-567/10 Inter-Environnement Bruxelles i in., pkt 30).
- 96 W konsekwencji na pytanie siódme należy odpowiedzieć, że projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym nie powinien być uznany za plan lub program wchodzący w zakres stosowania dyrektywy 2001/42.

W przedmiocie pytań ósmego i dziewiątego

- 97 Ze względu na odpowiedź udzieloną na pytanie siódme nie ma potrzeby udzielenia odpowiedzi na zadane przez sąd krajowy pytania ósme i dziewiąte.

W przedmiocie pytania dziesiątego

- 98 W pytaniu dziesiątym sąd krajowy chce dowiedzieć się, czy obszary wymienione w krajowym wykazie TZW przekazany Komisji na podstawie art. 4 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 92/43 i następnie umieszczone w wykazie TZW przyjętym decyzją 2006/613 były objęte zakresem ochrony przewidzianym w tej dyrektywie, jeszcze zanim wspomniana decyzja została opublikowana.

- 99 Należy podkreślić, że decyzja 2006/613, w której Komisja przyjęła wykaz TZW śródziemnomorskiego regionu biogeograficznego, stała się skuteczna, zgodnie z art. 254 ust. 3 WE, wraz z jej notyfikacją państwom członkowskim.
- 100 Tymczasem, jak wskazuje Komisja i co nie zostało zakwestionowane, decyzja ta została skutecznie notyfikowana Republice Greckiej w dniu 19 lipca 2006 r., czyli przed przyjęciem w dniu 2 sierpnia 2006 r. ustawy 3481/2006 zatwierdzającej projekt częściowego przekierowania wód rzeki Acheloos.
- 101 W tym względzie należy wskazać, że na mocy art. 4 ust. 5 dyrektywy 92/43 przewidziane w art. 6 ust. 2–4 tej dyrektywy środki ochronne stosuje się tylko wobec tych terenów, które, zgodnie z art. 4 ust. 2 akapit trzeci owej dyrektywy, zostały umieszczone w wykazie terenów wybranych jako TZW, przyjętym przez Komisję zgodnie z procedurą określoną w art. 21 tej dyrektywy (zob. wyrok z dnia 13 stycznia 2005 r. w sprawie C-117/03 Dragaggi i in., Zb.Orz. s. I-167, pkt 25).
- 102 Wynika z tego, że po notyfikacji danemu państwu członkowskiemu decyzji 2006/613 państwo to było zobowiązane podjąć środki ochronne przewidziane w art. 6 ust. 2–4 dyrektywy 92/43.
- 103 Wniosku tego nie podważa okoliczność, że w następstwie stwierdzenia w 2005 r. nieważności decyzji administracyjnych zezwalających na realizację projektu spornego w postępowaniu przed sądem krajowym, przepisy ustawowe zawarte w ustawie 3481/2006 i zezwalające na realizację tego projektu zostały przedłożone greckiemu parlamentowi jako poprawka w dniu 6 lipca 2006 r., natomiast decyzja 2006/613 została notyfikowana państwu członkowskiemu w dniu 19 lipca tego samego roku. W takim wypadku zastosowanie art. 6 ust. 2–4 dyrektywy 92/43 dotyczyło w każdym razie sytuacji, której nie można uznać za już zaistniałą.
- 104 Niezależnie od tego należy przypomnieć, że również przed wejściem w życie decyzji 2006/613 przyjmującej wykaz TZW państwa członkowskie powinny chronić tereny od chwili zaproponowania ich na podstawie art. 4 ust. 1 dyrektywy 92/43 w wykazie krajowym przekazanym Komisji jako terenów, które mogą być określone jako TZW (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Dragaggi i in., pkt 26). Na mocy tej dyrektywy państwa członkowskie są bowiem zobowiązane do przyjęcia środków właściwych, z punktu widzenia celu ochrony przewidzianego w tej dyrektywie, dla zachowania właściwego interesu ekologicznego, jakie obszary te mają na poziomie krajowym (zob. ww. wyrok w sprawie Dragaggi i in., pkt 30) i wobec tego nie mogą zezwalać na ingerencje, które mogłyby poważnie zagrozić ekologicznemu charakterowi tych terenów, takie jak w szczególności ingerencje zagrażające bądź to istotnym zmniejszeniem powierzchni terenu, bądź to doprowadzeniem do wymarcia gatunków o znaczeniu priorytetowym żyjących na tym terenie, bądź też w końcu skutkiem w postaci zanikania jego cech charakterystycznych (zob. wyroki: z dnia 14 września 2006 r. w sprawie C-244/05 Bund Naturschutz in Bayern i in., Zb.Orz. s. I-8445, pkt 46; z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-340/10 Komisja przeciwko Cyprowi, pkt 44).
- 105 W świetle powyższych uwag na pytanie dziesiąte należy odpowiedzieć, że obszary wymienione w krajowym wykazie TZW przekazanym Komisji na podstawie art. 4 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 92/43 i następnie umieszczone w wykazie TZW przyjętym decyzją 2006/613 były objęte, po notyfikacji tej decyzji zainteresowanemu państwu członkowskiemu, zakresem ochrony przewidzianym w tej dyrektywie, jeszcze zanim wspomniana decyzja została opublikowana. W szczególności, po takiej notyfikacji, zainteresowane państwo członkowskie było również zobowiązane podjąć środki ochronne przewidziane w art. 6 ust. 2–4 tej dyrektywy.

W przedmiocie pytania jedenastego

- 106 W pytaniu jedenastym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy wykładni dyrektywy 92/43 należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby na realizację projektu przekierowania wody, który nie jest konieczny dla zachowania OSO lub bezpośrednio z jego zachowaniem związany,

ale który może na ten OSO w istotny sposób oddziaływać, wydane zostało pozwolenie, jeśli brak jest informacji lub wiarygodnych i aktualnych danych dotyczących ptactwa występującego na tym obszarze.

- 107 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 79/409 wymaga od państw członkowskich sklasyfikowania jako OSO terytoriów odpowiadających kryteriom ornitologicznym określonym w tych przepisach (zob. w szczególności wyrok z dnia 13 grudnia 2007 r. w sprawie C-418/04 Komisja przeciwko Irlandii, Zb.Orz. s. I-10947, pkt 36).
- 108 Artykuł 7 dyrektywy 92/43 wskazuje, że art. 6 ust. 2–4 tej dyrektywy zastępuje art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy 79/409, poczynając od daty wykonania dyrektywy 92/43 albo od daty klasyfikacji przez państwo członkowskie na mocy dyrektywy 79/409, gdy ta ostatnia data jest późniejsza (zob. ww. wyrok z dnia 13 grudnia 2007 r. w sprawie Komisja przeciwko Irlandii, pkt 173; wyrok z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie C-404/09 Komisja przeciwko Hiszpanii, Zb.Orz. s. I-11853, pkt 97).
- 109 Tymczasem z postanowienia odsyłającego, jak również z ustnych uwag Komisji wynika, że OSO, których dotyczy projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym, zostały sklasyfikowane już przed przyjęciem ustawy 3481/2006. Wobec tego w chwili zatwierdzenia tego projektu miały do nich zastosowanie obowiązki wynikające z art. 6 ust. 2–4 dyrektywy 92/43.
- 110 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43 przewiduje procedurę oceny, która poprzez uprzednie badanie ma zapewnić, aby pozwolenia na plan lub przedsięwzięcie, które nie są konieczne do zagospodarowania terenu lub bezpośrednio z tym zagospodarowaniem związane, ale które mogą w istotny sposób na ów teren oddziaływać, udzielano jedynie wówczas, gdy nie wpłyną one niekorzystnie na integralność tego terenu (zob. wyroki: z dnia 7 września 2004 r. w sprawie C-127/02 Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging, Zb.Orz. s. I-7405, pkt 34; z dnia 20 września 2007 r. w sprawie C-304/05 Komisja przeciwko Włochom, Zb.Orz. s. I-7495, pkt 56).
- 111 Jeżeli chodzi o „odpowiednią ocenę” w rozumieniu art. 6 ust. 3 dyrektywy 92/43, należy zaznaczyć, że nie określa ona żadnej szczególnej metody dla przeprowadzenia takiej oceny (ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 57).
- 112 Trybunał orzekł jednak, że ocena ta powinna być opracowana w taki sposób, aby właściwe władze krajowe mogły uzyskać pewność, że plan lub przedsięwzięcie nie będą miały negatywnych skutków dla integralności danego terenu, a jeżeli nie ma pewności co do braku takich skutków, władze te są zobowiązane do odmówienia wnioskowanego pozwolenia (zob. ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 58).
- 113 Jeżeli chodzi o kryteria, na podstawie których właściwe władze mogą uzyskać wymaganą pewność, Trybunał wyjaśnił, że powinno być wykluczone istnienie rozsądnych wątpliwości z naukowego punktu widzenia, ponieważ władze te powinny oprzeć się na najlepszej wiedzy naukowej w danej dziedzinie (zob. ww. wyroki: w sprawie Waddenvereniging i Vogelbeschermingsvereniging, pkt 59, 61; w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 59).
- 114 Ponadto znajomość skutków dla celów ochrony omawianego obszaru stanowi niezbędną przesłankę zastosowania art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43, ponieważ bez niej nie będzie można dokonać oceny żadnej z przesłanek zastosowania tego przepisu stanowiącego odstępstwo. Ocena ewentualnych nadrzędnych względów interesu publicznego oraz istnienia mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych wymaga bowiem ich rozważenia względem niekorzystnych skutków spowodowanych przez dany plan lub przedsięwzięcie na określonym terenie. Ponadto, aby określić charakter ewentualnych środków kompensujących, należy dokładnie wskazać niekorzystne skutki dla danego terenu (zob. ww. wyroki: w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 83; w sprawie Solvay i in., pkt 74).

- 115 W świetle powyższych uwag nie można uznać, że ocena jest odpowiednia, jeżeli brak jest informacji lub wiarygodnych i aktualnych danych dotyczących ptactwa występującego na danym obszarze.
- 116 Niemniej jednak w zakresie, w jakim pozwolenie na realizację projektu zostało uchylone lub została stwierdzona jego nieważność, nie można wykluczyć, że właściwe władze pozyskały a posteriori wiarygodne i zaktualizowane dane dotyczące ptactwa występującego na danym OSO i oceniły, opierając się na tych danych, czy projekt przekierowania wód narusza integralność tego OSO, i w razie potrzeby, jakie środki kompensujące powinny zostać podjęte, aby zapewnić, że realizacja projektu nie zagrazi ochronie ogólnej spójności Natury 2000.
- 117 Wobec tego na pytanie jedenaste należy odpowiedzieć, że wykładni dyrektywy 92/43, a w szczególności jej art. 6 ust. 3 i 4, należy dokonywać w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, aby na realizację projektu przekierowania wód, który nie jest konieczny dla zachowania OSO lub bezpośrednio z zachowaniem go związany, ale który może na ten OSO w istotny sposób oddziaływać, wydane zostało pozwolenie, jeśli brak jest informacji lub wiarygodnych i aktualnych danych dotyczących ptactwa występującego na tym obszarze.

W przedmiocie pytania dwunastego

- 118 W pytaniu dwunastym sąd krajowy chce się dowiedzieć, czy wykładni dyrektywy 92/43 należy dokonywać w ten sposób, że powody przyjęcia projektu przekierowania biegu wód, związane po pierwsze, z nawadnianiem i, po drugie, z zapotrzebowaniem na wodę pitną, mogą stanowić nadrzędny interes publiczny uzasadniający realizację przedsięwzięcia wywierającego negatywny wpływ na integralność terenów, których ono dotyczy.
- 119 Artykuł 6 ust. 4 dyrektywy 92/43 przewiduje, że jeśli pomimo negatywnej oceny przeprowadzonej zgodnie z art. 6 ust. 3 zdanie pierwsze tej dyrektywy plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z nadrzędnych względów interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, i jeżeli brak jest rozwiązań alternatywnych, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000 (zob. ww. wyroki: w sprawie Komisja przeciwko Włochom, pkt 81; w sprawie Solvay i in., pkt 72).
- 120 Jak wynika z pkt 100, 101, 107 i 108 niniejszego wyroku, przepis ten ma zastosowanie zarówno do OSO, jak i do TZW wymienionych w wykazie przyjętym przez Komisję zgodnie z art. 4 ust. 2 akapit trzeci dyrektywy 92/43.
- 121 Interes mogący uzasadniać, w rozumieniu art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43, realizację planu lub przedsięwzięcia winien być jednocześnie „publiczny” i „nadrzędny”, co oznacza, że jego waga winna być na tyle duża, by można było ją przeciwstawić nakreślonemu przez tę dyrektywę celowi ochrony siedlisk przyrodniczych dzikiej fauny, w tym ptactwa, i flory (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Solvay i in., pkt 75).
- 122 Nawadnianie i zapotrzebowanie na wodę pitną co do zasady spełniają te warunki i wobec tego w braku alternatywnych rozwiązań mogą uzasadniać realizację projektu przekierowania biegu wód.
- 123 Jeżeli jednak dany TZW obejmuje typ siedliska przyrodniczego lub jest zamieszkany przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy, na które można się powołać, to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego, korzystnych skutków o podstawowym znaczeniu dla środowiska lub, po wyrażeniu opinii przez Komisję, innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego.
- 124 Ponieważ w niniejszym przypadku nie zasięgnięto opinii Komisji, należy zbadać, czy nawadnianie i zapotrzebowanie na wodę pitną mogą stanowić względy wskazane w punkcie poprzedzającym.

- 125 Co się tyczy nawadniania, co do zasady nie może ono wchodzić w zakres względów odnoszących się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego. Bardziej prawdopodobne wydaje się natomiast, że w pewnych okolicznościach nawadnianie może mieć korzystne skutki o podstawowym znaczeniu dla środowiska.
- 126 Zapotrzebowanie na wodę pitną zasadniczo należy natomiast do względów odnoszących się do zdrowia ludzkiego.
- 127 W każdym razie ocena, czy projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym rzeczywiście narusza integralność jednego lub wielu TZW obejmujących typ siedliska przyrodniczego lub zamieszkałych przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, należy do tego sądu.
- 128 W świetle powyższych uwag na pytanie dwunaste należy odpowiedzieć, iż wykładni dyrektywy 92/43, a zwłaszcza jej art. 6 ust. 4, należy dokonywać w ten sposób, że powody przyjęcia projektu przekierowania biegu wód, związane po pierwsze, z nawadnianiem i, po drugie, z zapotrzebowaniem na wodę pitną, mogą stanowić nadrzędny interes publiczny uzasadniający realizację przedsięwzięcia wywierającego negatywny wpływ na integralność terenów, których ono dotyczy. Jeżeli przedsięwzięcie to narusza integralność TZW obejmującego typ siedliska przyrodniczego lub zamieszkanego przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jego realizacja może co do zasady być uzasadniona względami związanymi z zapotrzebowaniem na wodę pitną. W niektórych okolicznościach mogłaby być uzasadniona korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu jakie nawadnianie ma dla środowiska. Natomiast nawadnianie nie należy, co do zasady, do względów odnoszących się do zdrowia ludzkiego i bezpieczeństwa publicznego, uzasadniających przedsięwzięcie takie jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym.

W przedmiocie pytania trzynastego

- 129 W pytaniu trzynastym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy zgodnie z dyrektywą 92/43 dla ustalenia, czy środki kompensujące są odpowiednie, należy wziąć pod uwagę zasięg tego przekierowania biegu wód i zakres prac, którego ono wymaga.
- 130 Zgodnie z art. 6 ust. 4 akapit pierwszy dyrektywy 92/43, jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych, plan lub przedsięwzięcie muszą jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, państwo członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000.
- 131 Jak zostało przypomniane w pkt 114 niniejszego wyroku, aby określić charakter ewentualnych środków kompensujących, należy dokładnie wskazać niekorzystne skutki przedsięwzięcia dla danego terenu.
- 132 Zasięg przekierowania biegu wód i zakres prac, którego ono wymaga, stanowią zaś okoliczności, których uwzględnienie jest konieczne, aby dokładnie wskazać niekorzystne skutki przedsięwzięcia dla danego terenu, a tym samym, aby określić charakter ewentualnych środków kompensujących koniecznych dla zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000.
- 133 W konsekwencji na pytanie trzynaste należy odpowiedzieć, że zgodnie z dyrektywą 92/43, a w szczególności z jej art. 6 ust. 4 akapit pierwszy zdanie pierwsze, dla ustalenia, czy środki kompensujące są odpowiednie, należy wziąć pod uwagę zasięg tego przekierowania biegu wód i zakres prac, którego ono wymaga.

W przedmiocie pytania czternastego

- 134 W pytaniu czternastym sąd krajowy chce w istocie dowiedzieć się, czy dyrektywa 92/43, interpretowana w świetle celu polegającego na zrównoważonym rozwoju, ustanowionego w art. 6 WE, zezwala w odniesieniu do obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000 na przekształcenie naturalnego ekosystemu rzeczno-jeziornego w stworzony przez człowieka ekosystem rzeczno-jeziorny.
- 135 Założenie, że przekształcenie naturalnego ekosystemu rzeczno-jeziornego w stworzony przez człowieka ekosystem rzeczno-jeziorny narusza integralność obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000, nie musi oznaczać niemożności wydania pozwolenia na przedsięwzięcie powodujące takie przekształcenie.
- 136 Jak zostało stwierdzone w pkt 119 niniejszego wyroku, zgodnie z art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43, dotyczącym obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000, na takie przedsięwzięcie może bowiem zostać wydane pozwolenie, o ile spełnione są określone w tym przepisie przesłanki.
- 137 Tymczasem zgodnie z motywem trzecim dyrektywy 92/43, ponieważ jej głównym celem jest wspieranie zachowania różnorodności biologicznej przy uwzględnieniu wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych, dyrektywa ta przyczynia się do realizacji ogólnego celu polegającego na trwałym rozwoju. Zachowanie takiej różnorodności biologicznej może w niektórych przypadkach wymagać utrzymania lub wręcz pobudzania działalności człowieka.
- 138 Wobec tego art. 6 ust. 4 akapit pierwszy dyrektywy 92/43, a w szczególności przesłanka, zgodnie z którą państwo członkowskie podejmuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000, powinien być stosowany w świetle celu polegającego na trwałym rozwoju, wskazanego w motywie trzecim tej dyrektywy i ustanowionego w art. 6 WE.
- 139 W konsekwencji na pytanie czternaste należy odpowiedzieć, że dyrektywa 92/43, a w szczególności jej art. 6 ust. 4 akapit pierwszy, interpretowana w świetle celu polegającego na zrównoważonym rozwoju, ustanowionego w art. 6 WE, zezwala w odniesieniu do obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000 na przekształcenie naturalnego ekosystemu rzeczno-jeziornego w stworzony przez człowieka ekosystem rzeczno-jeziorny, o ile spełnione są przesłanki określone w tym przepisie dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

- 140 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Wykładni art. 13 ust. 6 i art. 24 ust. 1 dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej należy dokonywać w ten sposób, że wyznaczają one odpowiednio dzień 22 grudnia 2009 r. jako datę upływu terminu udzielonego państwom członkowskim na opublikowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczach i dzień 22 grudnia 2003 r. jako najpóźniejszą datę upływu terminu na transpozycję tej dyrektywy, w szczególności jej art. 3–6, 9, 13 i 15.

- 2) Wykładni dyrektywy 2000/60 należy dokonywać w ten sposób, że:
- nie stoi ona na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zezwala, przed dniem 22 grudnia 2009 r., na transfer wody z jednego dorzecza do innego lub z jednego obszaru dorzecza do innego bez uprzedniego przyjęcia przez właściwe organy krajowe planów gospodarowania wodami dla odnośnych obszarów dorzeczy;
 - taki transfer nie może poważnie zagrażać osiągnięciu celów wyznaczonych przez tę dyrektywę;
 - niemniej jednak wspomniany transfer w zakresie, w jakim może powodować niekorzystne dla wody skutki takie jak wymienione w art. 4 ust. 7 tej dyrektywy, może zostać zatwierdzony, przynajmniej jeśli spełnione są przesłanki, o których mowa w lit. a)–d) tego przepisu; oraz
 - niemożność zaspokojenia przez zasoby wodne zawarte w docelowym dorzeczu lub obszarze dorzecza jego zapotrzebowania na wodę pitną, do produkcji energii lub do nawadniania nie stanowi warunku koniecznego, aby taki transfer wody był zgodny z tą dyrektywą, o ile spełnione są wymienione wcześniej przesłanki.
- 3) Zatwierdzenie przez parlament krajowy planów gospodarowania wodami w dorzeczach, takich jak plany sporne w postępowaniu przed sądem krajowym, bez przeprowadzenia procedur informowania, konsultacji i udziału społeczeństwa, nie wchodzi w zakres stosowania art. 14 dyrektywy 2000/60, a w szczególności art. 14 ust. 1.
- 4) Wykładni dyrektywy Rady 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, zmienionej dyrektywą 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r., a w szczególności art. 1 ust. 5 tej dyrektywy, należy dokonywać w ten sposób, że nie sprzeciwia się ona ustawie takiej jak ustawa 3481/2006 przyjęta przez parlament grecki w dniu 2 sierpnia 2006 r., która zatwierdziła projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym w oparciu o ocenę oddziaływania na środowisko dla tego projektu stanowiącą podstawę decyzji administracyjnej wydanej po przeprowadzeniu postępowania zgodnego z przewidzianymi w tej dyrektywie obowiązkami poinformowania i udziału społeczeństwa, pomimo że w postępowaniu sądowym stwierdzona została nieważność tej decyzji, o ile ustawa ta stanowi szczególny akt ustawodawczy, tak iż cele tej dyrektywy mogą być osiągnięte w procesie ustawodawczym. Do sądu krajowego należy zbadanie, czy obie te przesłanki zostały spełnione.
- 5) Projekt częściowego przekierowania wód rzeki taki jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym nie powinien być uznany za plan lub program wchodzący w zakres stosowania dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.
- 6) Obszary wymienione w krajowym wykazie terenów mających znaczenie dla Wspólnoty przekazanym Komisji na podstawie art. 4 ust. 1 akapit drugi dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory i następnie ujęte w wykazie terenów mających znaczenie dla Wspólnoty przyjętym decyzją Komisji 2006/613/WE z dnia 19 lipca 2006 r., przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG wykaz podlegających ochronie terenów śródziemnomorskiego regionu biogeograficznego mających znaczenie dla Wspólnoty były objęte, po notyfikacji tej decyzji zainteresowanemu państwu członkowskiemu, zakresem ochrony przewidzianym w tej

dyrektywie, jeszcze zanim wspomniana decyzja została opublikowana. W szczególności, po takiej notyfikacji, zainteresowane państwo członkowskie było również zobowiązane podjąć środki ochronne przewidziane w art. 6 ust. 2–4 tej dyrektywy.

- 7) Wykładni dyrektywy 92/43, a w szczególności jej art. 6 ust. 3 i 4, należy dokonywać w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, aby na realizację projektu przekierowania wód, który nie jest konieczny dla zachowania obszaru specjalnej ochrony lub bezpośrednio z zachowaniem go związany, ale który może na ten obszar specjalnej ochrony w istotny sposób oddziaływać, wydane zostało pozwolenie, jeśli brak jest informacji lub wiarygodnych i aktualnych danych dotyczących ptactwa występującego na tym obszarze.
- 8) Wykładni dyrektywy 92/43, a w szczególności jej art. 6 ust. 4, należy dokonywać w ten sposób, że powody przyjęcia projektu przekierowania biegu wód, związane po pierwsze, z nawadnianiem i, po drugie, z zapotrzebowaniem na wodę pitną, mogą stanowić nadrzędny interes publiczny uzasadniający realizację przedsięwzięcia wywierającego negatywny wpływ na integralność terenów, których ono dotyczy. Jeżeli przedsięwzięcie to narusza integralność terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty obejmującego typ siedliska przyrodniczego lub zamieszkanego przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jego realizacja może co do zasady być uzasadniona względami związanymi z zapotrzebowaniem na wodę pitną. W niektórych okolicznościach mogłaby być uzasadniona korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu jakiego nawadnianie ma dla środowiska. Natomiast nawadnianie nie należy, co do zasady, do względów odnoszących się do zdrowia ludzkiego i bezpieczeństwa publicznego, uzasadniających przedsięwzięcie takie jak projekt sporny w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 9) Zgodnie z dyrektywą 92/43, a w szczególności z jej art. 6 ust. 4 akapit pierwszy zdanie pierwsze, dla ustalenia, czy środki kompensujące są odpowiednie, należy wziąć pod uwagę zasięg tego przekierowania biegu wód i zakres prac, którego ono wymaga.
- 10) Dyrektywa 92/43, a w szczególności jej art. 6 ust. 4 akapit pierwszy, interpretowana w świetle celu polegającego na zrównoważonym rozwoju, ustanowionego w art. 6 WE, zezwala w odniesieniu do obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000 na przekształcenie naturalnego ekosystemu rzeczno-jeziornego w stworzony przez człowieka ekosystem rzeczno-jeziorny, o ile spełnione są przesłanki określone w tym przepisie dyrektywy.

Podpisy